

Syndikalismen

Nr 2 • 1945

Pris 75 öre

Innehåll:

Hestapo — Gestapo

Frihetliga perspektiv

Av Ivar Bergegren

Den industriella demokratin

Av Sven Thorstenson

Fredens och krigets problem

Av Karl Bondeson

Arbetarnas övertagande av produktionen

Av Folke Fridell

Syndikalismen och spanska inbördeskriget

Av John Andersson

Den grekiska tragedin

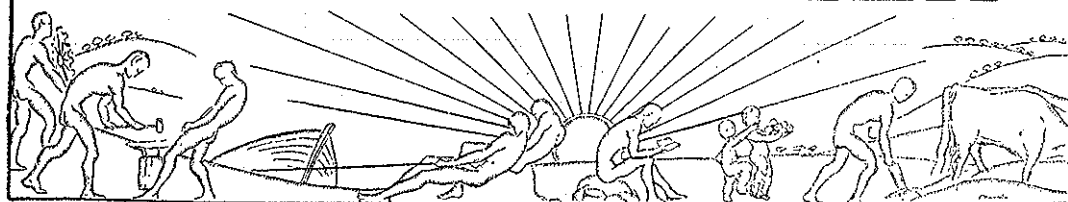
Av Sverre Bjurman

Skall staten bestämma lönerna?

Omslaget:

Plåtvalsaren, skulptur av Gottfrid Larsson

SYNDIKALISMEN

Hestapo — Gestapo

Namnet *Gestapo*, en beteckning för nazisternas politiska polis i Tyskland, är världsbekant. Det sprider fasa, när man hör det. Man vet, att det icke finns den förbrytelse, som icke begåtts av denna polisinstitution. Också här i Sverige ha vi på senare tid begåvats med politisk polis. Folkligt har den tilldelats namnet *Hestapo* för att markera dess andliga frändskap med den tyska nazipolisen.

Hestapo har plötsligen uppmärksammats som en fara för demokratin och starka folkliga krav ha ställts på dess avskaffande. Kravet är mer än befogat. Det är nödvändigt, att det genomdrives som en skyddsåtgärd för friheten. Hestapos fortsatta existens eller dess avskaffande har långt mera vittgående konsekvenser, än man i allmänhet föreställer sig. Hestapo har nämligen redan nu fått karaktären av en statspolis till stöd för de politiskt maktägande emot oppositionella företeelser inom samhället. Den driver en censurverksamhet, som enligt hovrättspresident Schlyter saknar rättslig sanktion, och är ett instrument, genom vilket samhällsmedlemmar med misshagliga åsikter ställas under polisuppsikt och poliskontroll. Man erinra sig bara polisregistreringen av syndikalister och medlemmar i Kampande Demokrati samt kommunisterna. Man har här en institution, som redan kommit mycket långt på vägen till att bli en verklig Gestapo, ett redskap för en totalitär statsmakt.

Hestapo, vars officiella benämning är Allmänna säkerhetstjänsten, tillkom år 1938 genom en hemlig regeringskungörelse. Den var hemlig i så måtto, att den aldrig förelades riksdagen. Det lämnades bara ett meddelande om regeringsbeslutet till konstitutionsutskottet, i vilket alla de stora partierna ha representanter. Genom detta förfarande kan det sägas, att också riksdagen är medansvarig för dess tillkomst, även om den i sin helhet aldrig haft ärendet till behandling.

Meningen var, har polisministern, statsrådet Erlander, förklarat, att Hestapo skulle byggas upp med enda uppgiften att "vid krig eller krigsfara förhindra överbringandet av krigsunderättelser till obehöriga", vad nu detta "obehöriga" kunde innebära. Den är underställd socialdepartementet, där den sedan 1944 står under statsrådet Erlanders ledning. Kåren rekryteras först och främst från statspolisen, men i fall av behov skola kommunerna vara förpliktade att ställa manskap till förfogande och delvis bestrida kostnaderna därför.

Då Hestapo beslutades redan 1938, torde det vara oriktigt att betrakta den som en produkt av kriget. Snarare har den tillkommit till följd av en allmän utbredning av statstotalitära tendenser i vårt politiska liv. Dess begynnelse var ganska blygsam och den startade med en stat på 100,000 kronor, uppgives det. Men den hemliga polisen är en institution, som är oerhört fruktsam. Kanske kan den i det avseendet

anses tillhöra kaninsläktet. Redan året 1941—42 voro kostnaderna uppe i 8,979,000 kronor. Hemliga polisen är så hemlig, att, om någon anställd låter någon veta, att han tillhör denna polis, så blir han avskedad.

Grundvalen för polisens arbete var under första tiden den hemliga kungörelsen från regeringen. Men basen utvidgades genom tillkomsten av 1940 års tvångsmedelslag, varigenom polisen fick bemyndigande att företaga beslag, hus- och kroppsrannsakan, post-, telefon-, telegraf- och järnvägscensur. Den kunde ingripa mot den personliga friheten genom kvarhållandet av misstänkta. Den fick bemyndigande att företaga husrannsakingar. Om man stänger sin dörr för Hemliga Jönsson, så har han rätt att bryta upp den, tränga in i ens bostad och snoka igenom allt, vad man äger och har, även det som berör de mest intima personliga förhållanden. Man skulle också kunna säga, att genom denna tvångsmedelslag har *hemfridsbrottet blivit legaliserat*.

All Hestapos verksamhet är hemligstämplad och det finns därför ingen möjlighet för allmänheten att åstadkomma någon den allmänna opinionens kontroll vare sig över polisen eller över de domstolar, som arbeta med Hestapos hemligstämplade anklagelser. Framförallt tack vare tvångsmedelslagen med dess vittgående befogenheter för polisen, ingreppen i den personliga friheten, införandet av poliscensur i brev-, telefon- och telegrafväxlingen, hemligstämplandet av handlingar etc., har det skapats en hemlig statspolis med stort släktycke med Gestapo.

Av justitieombudsmannens berättelse för 1944 framgår också, att Hestapo genom sitt snokande i andras brev och genom avlyssnandet av telefonsamtal har förvärvat en omfattande kännedom om politiska förhållanden här och i utlandet. Den har registrerat allmänhetens reaktion inför världshändelserna, den har registrerat flyktningarnas inställning till Sverige, den har registrerat de utländska journalisternas reportageverksamhet. Den har genom sitt spionage fastställt tillståndet inom de militära förbanden, de disciplinära förhållandena, yttringar av missnöje hos de inkallade

och så vidare. Och rapporter över allt detta och mycket annat har regelbundet avgivits till vederbörande statsråd.

Här ha vi således en hemlig politisk polis i full verksamhet, som genom att bryta våra brev och avlyssna våra telefonsamtal, företaga legaliserade hemfridsbrott eller husundersökningar, anställandet av förhör om vårt privata och offentliga liv och diverse andra åtgöranden gör intrång på det personliga livets och den personliga frihetens områden och ställer oss under längre eller kortare, lättare eller strängare polisuppsikt på samma sätt som i de totalitära staterna. Den personliga friheten är här på väg att trampas ned på ett högst betänkligt sätt. Vad är det för slags åsiktsfrihet som poliskontrolleras? Vad är det för slags yttrandefrihet som polisregistreras?

Hestapo är liksom Gestapo ett instrument till vidgad statsmakt och till kringskärandet av den personliga friheten. Hestapo bryter våra brev, snusar vid nyckelhålet, avlyssnar våra personliga samtal, undersöker våra privata förhållanden, rotar i vårt avskräde och registrerar våra handlingar.

Det var kanske inte så man menade, den gången man beslöt upprätta Hestapo. Men polisen är en institution av en särskild karaktär. Den har en obetvinglig tendens att ständigt utvidga sitt verksamhets- och maktområde. Sedan den en gång kommit till, för den sitt eget liv utan hänsyn till vad dess dagars upphov ännat den till. Den växer sina tillskyndare över huvudet och blir gärna en stat i staten.

Vad en hemlig statspolis kan betyda i ett samhälles utveckling — och detta är det väsentliga i hela det här problemet — det kunna vi inhämta såväl av den tyska Gestapo som av den ryska GPU. Före maktövertagandet hade nazisterna såväl sin egen privata armé som polis vars närmaste uppgift var att terrorisera folket för att förbereda dess underkuvande. I och med maktövertagandet förändrades förhållandena i det avseendet, att de laglösa banden av brottslingar, mördare och mordbrännare, som förut stått i det maktsträvande partiets sold, nu inkorporerades i statspolisen i Gestapo.

Om det förut i någon mån varit förenat med

någon risk att slå ihjäl en antinazistisk motståndare, eftersom den nazistiske terroristen kunde riskera att bli ställd till ansvar inför den borgerliga domstolen, så bortföll nu denna risk helt och hållet. Genom att inkorporera de nazistiska banditerna i statspolisen, upphöjdes dessa professionella förbrytare till rättfärdighetens skyddshelgon. De förändrade varken sina förbrytelser eller sin terror, men förbrytelseerna legaliserades, därför att de utfördes i statens namn. Det är ungefär på samma sätt, man nu legaliserat Hestapos hemfridsbrott genom att införa husundersökningar.

Det var med hjälp av Gestapo, som den lindrigt kloke men ytterst förslagne gangsterchefen lyckades grundfästa sin makt över det tyska folket. På denna kriminella grund byggdes den tyska "nationalsocialismen" upp. Hördes en försiktig viskning med oppositionell ton i familjens lönnligaste vrå, hämtades den brottslige till tortyrkammaren eller koncentrationslägret och gjordes till en bruten man. Här formades tysk kadaverlydnad, folkmening och krigsvilja. I fabriken, i restaurangen, i gatuvimlet — överallt var Gestapo närvarande med sina långa öron. Ingen kunde ta ett steg eller företaga sig någonting utan att vara övervakad.

Det var inte bara i Tyskland, som nazismens hemliga statspolis spelade sin statsbyggande roll. Den var organiserad i syfte att underlagga sig hela Europa. När de tyska arméerna invaderade främmande länder, åtföljdes de av Gestapo, som upprättade sitt bödelsvälde, sina avdelningar för nedslaktning av antifascister, sina koncentrationsläger, sina tortyrkamarar, sin övervakningstjänst etc. Gestapo var till en tid den faktiske härskaren över den större delen av Europa. Sådan har Gestapo varit. Ett fruktansvärt redskap till folkförtryck och tyranni, ett utomordentligt redskap i händerna på en klick maktsjuka människor till förintande av den personliga friheten.

Man tycker kanske, att vad den nazistiska Gestapo kunde göra alls icke har någon tillämpning på vår egen demokratiska Hestapo. Däremot kan genmålås, att ideologiskt är Hestapo en avläggare av Gestapo. Till hela sitt väsen är även Hestapo en antidemokratisk in-

stitution. Man måste vidare vara uppmärksam på, att den politiska utvecklingen även i demokratierna går i riktning av ökad statscentralism, således i riktning av statstotalism. Tills vidare säga vi bara "i riktning av". Men redan detta är betänkligt. En sådan politisk utveckling måste till sin tjänst införa ett mera auktoritärt och mindre demokratiskt polisväsen. "Syndikalismen" påvisade i sitt förra nummer, hur man håller på att omvandla det på kommunerna hittills baserade svenska polisväsendet till en statspolis direkt underlydande regeringen. Det är en åtgärd helt i Gestapos anda. Den folkliga kontrollen över polisinstitutionen kommer helt att bortfalla. Instiftandet av Hestapo går helt i denna utvecklings anda. Man har byggt upp en polisinstitution för legaliserade hemfridsbrott, för kontrollerandet av folkets politiska meningar, för avlyssnandet av våra telefonsamtal och brytandet av vår privata korrespondens. Undersåtarna ställas därmed under kontroll av översåtarna. Hestapo lämnar regelbundna rapporter till regeringen över politiska företeelser. Hela denna utveckling är i överensstämmelse med tidens statscentralistiska tendens. Här gäller det sannemligen en högst allvarlig sak och om inte det svenska folket reser sig en smula på bakbenen och revolterar mot denna utveckling, så kan det fortare än man anar upp över halsen sitta fast i en hestapisk polisuppsikt i allt sitt leverne.

Som exempel på den växande polisandan kan man vid sidan av omvandlingen av polisväsendet till statsinstitution erinra om det nya förslaget till ordningsstadga för riket. För-samlingsrätten, som är grundlagsskyddad, skulle enligt denna ordningsstadga nästan helt läggas i polisens händer och underkastas dess godtycke, vilket kan komma rätt nära församlingsrättens avskaffande eller åtminstone starka begränsning. För varje offentlig sammankomst utomhus skulle fordras polistillstånd. Även offentliga möten på landsbygden skulle anmälas hos polisen, gäller det så bara ett vanligt nykterhetsmöte eller upplysningsmöte. Inga lokaler skulle få upplåtas åt offentliga möten, utan att polisen godkänner dem, en bestämmelse som skulle drabba ett stort antal av de rätt bristfälliga Folkets hus i landet, som

uppförts med fattiga arbetares små medel, och därmed en hel del av den kulturella verksamhet som drives i dessa lokaler. Polisen skulle ha rätt att förbjuda offentliga möten, som enligt dess mening strede mot "lag, sedlighet och anständighet", vilket måste innebära, att mötesprogrammen måste förhandsgranskas av polisen. Det skulle således införas en ny polisensur beträffande folkmöten. En ny mörklägningsåtgärd. Vissa bestämmelser skulle förhindra folkrörelserna att å sina egna hus och tomter anbringa skyltar, affischer och anslag rörande sin egen verksamhet. Vissa bestämmelser skulle förhindra en förening att inleda en utomhusföreläsning eller sammankomst med unison sång. Polisen skulle ensam avgöra, vad som ur ordningssynpunkt kunde vara riktigt. Den skulle omedelbart fatta beslut om mötena från politiska, estetiska och etiska synpunkter. Klumpedunsen Hemliga Jönsson skulle upphöjas till diktator i obegränsat omfång över konst och smak. Organisationsarbetet skulle kvävas i paragrafernas djungel. Vi befinna oss på en farlig väg mot statskontrollerat mötesväsen.

Polisminister Erlander har sökt argumentera för den hestapiska verksamheten. Exempelvis: före krigsutbrottet fastnade ingen för spionage. Men redan 1940 dömdes 33 personer, 1941 89 personer. Det visar, hur nödvändig Hestapo var. Gör det? Glömmer man, att 1940 års lagstiftning förvandlade till förbrytelser saker och ting, som förut betraktades som de mest självfallna och naturliga rättigheter, och att allmänheten fortfarande vägrar att betrakta sådana saker som förseelser. Om en svensk sjöman varit i Tyskland och sett förödelser eller upplevt något annat och talar privat om det för någon tillhörande främmande makt, så begär han ett "brott", men om han skriver ned precis samma ord och låter publicera dem i en tidning och på denna väg låter sitt vetande komma till utländska representanters kännedom, så är han icke "brottslig". Om man stiftar vanvettiga lagar, som tillåter polisen antasta ungefär vem som helst, så är det sannerligen ingen konst att "statistiskt" bevisa polisens nödvändighet.

Polisministern har hävdad, att, om tyskarna ockuperat Sverige 1940, skulle säkerhetspolisens

funktionärer råkat särskilt illa ut, eftersom de varit med om att sätta fast tyska spioner. Det är inte sannolikt. Tvärtom är det synnerligen antagbart, att Gestapo skulle sökt inkorporera Hestapo och erbjuda Hestapos funktionärer fördelaktiga anställningar. Skulle Hestapo accepterat? Ja, vem kan svara på den frågan?

Däremot råder det icke ringaste tvivel om, att Gestapo skulle skyndat att använda sig av de register över oppositionella riktningar (syndikalister, kämpande demokrati, kommunister), som upprättats av Hestapo och förpassat alla registrerade till koncentrationsläger och fängelser eller sänt dem till Tyskland för att långsamt ta livet av dem. Gestapo skulle förstått att synnerligen uppskatta det arbete, Hestapo utfört för nazisterna.

Men det var i alla fall Hestapo, som avslöjade Paulson, anmärker polisministern. Må så vara. Men vad var egentligen Paulson för en filur? Paulson kom i polistjänst 1910 och arbetade på spionavdelningen under förra världskriget. 1933 utsågs han till föreståndare för polisbyrån, en institution för övervakning av utlänningar. Denna byrå, vars uppgift var rent polisiär, sorterade till en början under polisen. Den flyttades sedan över till socialstyrelsen, men uppgiften blev av samma polisiära art. 1938 införlivades institutionen med utlänningsbyrån och Paulson flyttades med. När utlänningsbyrån 1944 bröts ut från socialstyrelsen, följde Paulson med med samma uppgift som förut. Hans arbete var polisiärt. Hans avdelning måste betraktas som en särskild polisavdelning för utlänningarnas övervakande. Då inträffar sålades detta: Hestapo avslöjar Paulson. En polisavdelning avslöjar chefen för en annan polisavdelning. Polisministern finner detta särskilt förtjänstfullt. Man undrar: kanske borde man upprätta en tredje polisavdelning för utspionerandet av Hestapo? Hela historien ökar sannerligen icke polisväsendets anseende.

Det var icke Hestapo, som avslöjade Dagsposten, och likväl var det uppenbart, att tidningen var en agentur för Tyskland. Det var inte Hestapo, som avslöjade värvningen till tyska krigsmaktens Waffen SS. Den påtalades

först i pressen 1941. Ett år efter första varningen krävde pressen polisingripande, men Hestapo betecknade saken som "alltför fantastisk". I maj 1943 blev Hestapo genom en presskampanj tvingad att göra slag i saken. Det tog mer än två år för Hestapo att upptäcka, vad som offentligen påpekats. Sådant tyder snarast på, att Hestapo stod i gott och vänskapligt förhållande till Gestapo. Och så var det också. Polisintendent Lundquist förklarade i slutet av januari 1945, att de förbindelser med utländska polisorganisationer, som tidigare funnits, för närvarande avbrutits. De hade således funnits. Så intima voro dessa förbindelser, att när en finsk fackföreningsman varit i Sverige 1944 och där skrev ett privat brev till en god vän på annan plats i Sverige, så blev han vid hemkomsten till Finland uppkallad till finske inrikesministern (också chef för finska statspolisen) och förelades en avskrift av sitt högst privata brev i Sverige. Han var krigsmotståndare! Man ser således, att Hestapo kunde fungera perfekt i sina förbindelser med främmande nazistiska polisinstitutioner. Dess pronazistiska verksamhet har man således här be-
lägg för.

Hestapos hr Lundquist berättade för Aftonbladet den 24 juli 1941, att Hestapo igångsatte den stora razzian mot kommunisterna här i landet i sammanhang med "den i Danmark uppdagade sabotagegeligen". Vem uppdagade denna liga? Naturligtvis Gestapo, ty det var mot de tyska inkräktarna sabotageverksamheten riktades. Och det var väl för att göra Gestapo en tjänst, som kommunistrazzian kom till stånd. Hestapo försökte utfråga danska flyktingar, om de deltagit i sabotageverksamheten, om de haft förbindelser med de engelska fallskärmsoldater, som engelska flyget släppt ned i Danmark, om vem som hjälpt dem att fly till Sverige och om de voro av arisk börd? Alltsammans saker som endast kunde intressera Gestapo. Arbetade Hestapo på uppdrag?

Hestapo har lagt ned mycken omsorg på att utspionera svenska antinazister. Före ministern numera landshövding Sandler var en av Hestapos klienter. Till den tillsatta undersök-

ningskommissionen har lämnats anmälan, att Hestapo arbetat med provokatörer. Medlemmar av denna poliskår bringade genom provokation personer, som drevo antinazistisk verksamhet, inför domstol och fingo dem dömda till hårda straff. En sådan verksamhet är ur moralisk synpunkt absolut förkastlig, även om den kan vara en merit för en samvetslös polisagent.

Lägger man samman allt detta och annat, som man redan vet om Hestapos verksamhet, så måste man konstatera, att Hestapo samarbetat med utländska nazistiska polisen, att dess verksamhet närmast var en efterapning av Gestapo, att den var inriktad mot antinazisterna, att Hestapo som institution uppvisade samma korruptiva karaktärsdrag, som äro betecknande för utländska politiska polisinstitutioner, och att den med stor sannolikhet skattades kollegialt högt av Gestapo liksom av den finska oehranan. Hestapo konstituerar en polisorganisation just av den typ, som med framgång skulle kunnat brukas av ett maktsträvande politiskt parti för att hålla folket i schack och för undertryckandet av demokratiska fri- och rättigheter. Den är därför en institution, som på intet sätt sammanhänger med demokratisk verksamhet eller med ett demokratiskt samhällsliv. Hestapo kan bli en fara för friheten och alla frihetliga krafter i landet måste se till, att den avskaffas fortast möjligt och att ingenting lämnas kvar av densamma. Den är en skamfläck för Sverige.

Det är med hjälp av instiftandet av dylika institutioner, som styrande eller maktsjuka politiska riktningar omvandla en demokrati till polisstat. Men det är icke ensamt Hestapo, som utgör en fara för friheten, det är hela den politiska utvecklingen. Det måste man vara på det klara med. Och man måste också slutligen erinra sig, att riksdag och regering ha sin andel i Hestapo. Regeringen har tagit initiativ till Hestapo och riksdagen har icke avvisat detta initiativ. Därtill kommer också, att Hestapos verksamhet juridiskt är baserad på de av riksdagen stiftade lagarna. Ära den, som äras bör!

Frihetliga perspektiv

Av Ivar Bergegren

I.

Det första världskriget medförde en fullständig omgruppering av den socialistiska världsrörelsen. De organisationer, som existerade före 1914, föll sönder, nya framträdde och med dem nya mål. Själva kriget, den ryska revolutionen och omvälvningarna i Centraleuropa skapade en ändrad verklighet, inför vilken de gamla programmen sönderföll. Också den internationella syndikalismen gav sig en ny internationell organisation och formulerade om sina principer och sitt program med hänsyn till de omedelbara uppgifterna.

Det andra världskriget medför ojämförligt djupare förändringar än det första. På den europeiska kontinenten kom det, dels redan före kriget, dels efter krigsutbrottet, till ett totalt sammanbrott för arbetarorganisationerna. De politiska maktförhållandena ändrade sig radikalt under krigets lopp: den nya ryska stormakten, förbundet mellan alla slaviska folk under rysk ledning, likviderandet av den tyska stormaktsställningen, en tyngdförskjutning bland de anglosaxiska världsmakterna till förmån för Förenta staterna, — allt detta tvingar också den social-revolutionära och politisk-frihetliga rörelsen till nytt ställningstagande. Därtill kommer att kriget också medfört en ny ekonomisk maktfördelning. Dessutom komma efter kriget sannolikt i alla länder radikala försök att företagas med statsreglerad planekonomi: på partiella områden kommer man rentav att söka genomföra internationell planering inom ramen av den existerande ekonomiska ordningen — allt detta i det sannolika fallet, att spänningarna mellan de allierade efter kriget slutar inte övergå till en väpnad konflikt.

För den svenska syndikalismen uppstår i denna situation frågan om, vilka konkreta möjligheter som efter kriget finnas för den frihetlig-socialistiska rörelsen, framför allt i Europa. Att socialistiska strävanden åter komma att uppstå i alla länder och finna uttryck i nya folkorganisationer, står utom allt tvivel. En helt annan fråga är det, huruvida eller i vad mån dessa rörelser komma att ha en medvetet frihetlig prägel, d. v. s. att sträva efter federativa politisk-sociala livsformer. Majoriteten av den för-nazistiska arbetarrörelsen var stats-socialistisk, om också i olika nyanser. Syndikalismen vänder sig emot en centralistisk socialism, som genom en gigantisk utvidgning av statsmakten och byråkratin skulle medföra ett nytt och värre klassvälde än kapitalismens.

Syndikalismen eftersträvar en ordning med välstånd för alla på grundvalen av folkets verkliga självförvaltning, vilken icke kan komma till uttryck i en centralistisk partiregering. Mot denna sätter syndikalismen den federalistiska idén, d. v. s. fördelning av de ekonomiska, sociala, politiska och kulturella funktionerna på ett nät av med varandra samarbetande, i egna angelägenheter självbestämmande förbund. Sådana förbund, men inte en stat som blivit övermäktig, skola garantera alla medborgares lika anspråk på utnyttjandet av samhällets produktionsmedel samt trygga en rättvis fördelning av det ekonomiska utbytet genom samarbete. Detta betyder ett uppbyggande av samhället nedifrån uppåt, varvid större enheter alltid uppstå endast genom frivillig sammanslutning av i sig fria mindre organisationer. Denna uppfattning av det socialistiska målet bestämmer också de kampmetoder, som syndikalismen föreslår: direkt verksamhet av alla — inte bara de ekonomiska — folkorganisationerna på deras olika arbetsområden och fortskridande skolning av de organiserade folkmassorna för övertagandet av alla samhällsliga funktioner inom ramen av ett fritt socialistiskt samhälle.

Om syndikalismen är revolutionär, så innebär det inte, att den strävar efter en omvälvning för att för egen del tillkämpa sig monopolet på nyordningen. Tvärtom. Syndikalismen appellerar — både i perioder av en orga-

nisk utveckling och i tider av revolutionär skakning och oro — alltid endast till de fritt skapande folkkrafterna: den främjar uteslutande utvecklingen av sådana socialistiska livsformer, som uppstå och fritt utveckla sig på grundval av en fri samverkan. Mot privilegierade minoriteters reaktionära intressen, vilka spjärna emot sociala lösningar, behövas naturligtvis massornas organiserade tryck, den öppna kampen. Denna kamp vill syndikalismen: den appellerar emellertid för detta ändamål till folkets egna krafter i stället för att kräva en förstärkning av statsapparaten eller ge massorna tomma löften. Liksom syndikalismen är federalistisk och anhängare av den direkta aktionen, när det gäller kampen för arbetarnas rättigheter, så är den ifråga om det socialistiska nyskapandet principiell motståndare till varje diktatur.

Därmed framgår också, för vilka vägar, för vilka organisations- och aktionsformer syndikalismen måste vara intresserad. Naturligtvis står i främsta rummet den fria, direkta, av arbetarna själva uppburna fackliga verksamheten av alla slag — oavsett om den är inriktad på omedelbara förbättringar eller siktar mot vidare mål. Under nu givna förhållanden måste man emellertid gå ännu längre — syndikalismen måste taga aktiv del i varje annan verksamhet, som framsprungit ur folkets fria initiativ, vilket utgör förutsättningarna för att skapa förståelse för frihetliga samhällsformer och utlösa verkligt konstruktiva folkkrafter. Ditt höra utan tvivel de konsument-kooperativa strävandena — även om man hyser en kritisk uppfattning om konsumentföreningarnas förhållande till de av dem anställda lönearbetarna. Inverkan på prisutveckling och produktion genom tvångslös sammanslutning av köpare är en social aktion av eminent frihetlig karaktär. Hit höra å andra sidan experimentalsocialistiska strävanden i Gustav Landauers anda — d. v. s. producentkooperativa försök i samband med konsumentorganisation (se rapporten om "Socialistiska Förbundets" strävanden i Arbetarens 1 maj-nummer 1944). Slutligen äro under fredliga förhållanden alla de rörelser av betydelse som medel för massornas frihetliga utveckling, vilka gå ut på teknisk skolning och socialistisk fostran. Naturligtvis gäller det

därvid, att sådana rörelser för det första äro frihetliga och anticentralistiska till sin organisationsform, och för det andra, att de inte inskränka sig till att utbilda partipampar eller statstjänstemän eller bedriva egoistisk yrkesutbildning, utan ställa fostran till solidaritet, till skapande samarbete, i medelpunkten för sin verksamhet.

Så återstår ställningstagandet till "revolutionens" medel. Alla historiska revolutioner ha hittills, efter kortare eller längre perioder av kaotisk kamp av olika grupper, efter övergående frihetliga experiment lett till diktatur. Om syndikalismen bekänner sig till den sociala revolutionen, innebär det inte, att den anser revolutionära händelser önskvärda i och för sig eller överskattar deras betydelse. Visserligen spelade föreställningen om en gång skeende omvälvningsakt, kallad social revolution, som definitivt gjorde slut på den kapitalistiska världen och inledde det socialistiska uppbyggandet, en stor roll inom syndikalismen för ett halvt århundrade sedan. Efter upplevandet av en rad verkliga revolutioner och på grundval av de socialistiska rörelsernas utveckling under denna epok ha uppfattningarna ändrat sig något. Med social revolution förstå vi i dag summan av alla de förnyelsesträvanden, som angripa utsugningssystemet i roten och frambringa positivt frihetlig-sociala livsformer, alldeles oavsett om det sker i en socialt relativt fredlig eller omstörtande period. I revolutionära situationer äro visserligen stundom särskilt djärva framstötter i denna riktning möjliga, vilkas inspirerande verkan på massorna ofta fortsätter ännu länge efter den revolutionära aktionens nederlag. Den första etappen av den stora franska revolutionen med dess kommunala revolter, den federativa förbrödringsrörelsen i provinserna, federationsfesten i Paris, senare parisdistriktens (av Krapotkin så vackert skildrade) revolutionära verksamhet, den till sitt innersta väsen demokratisk-socialistiska ryska rådsrevolutionen som kulminerade i Kronstadt och Ukraina, den revolutionära rörelsen i Spanien 1936 med sin idé om arbetarealliansen mellan syndikalism och reformism — allt detta är storartade exempel på revolutionens konstruktiva frihetsanda. Visserligen äro sådana rörelser alltid så mycket svagare, som

de endast äro spontana, förgängliga yttringar utan fasta grundvalar, och så mycket starkare när de — som i Spanien — äro resultatet av en fortsatt verkan av nationella frihetstraditioner och årslång fostran av arbetarrörelsen genom federalistisk organisation och direkt aktion. Hur osympatiskt det än kan låta i många kamraters öron: också den frihetliga socialismens sak behöver traditioner — måste antingen anknyta till sådana eller skapa nya, där det inte förut finns några.

Arbetarrörelsen blev för första gången i internationell skala befruktad med socialistiska idéer genom grundandet av den första Internationalen i London år 1864. Fastän redan i denna första International sektionernas vilja till självbestämelse och tyrannisk ledaremak stodo skarpt emot varandra och det i samband därmed utbildades i grunden olika uppfattningar av socialismen, fasthöllo likväl de gamla "internationalisterna" — framför allt mellan 1864 och 1872 — vid föreställningen om en arbetarrörelse, som oaktat religiösa eller filosofiska privatuppfattningar hos sina medlemmar kunde komma till uttryck i en enda organisation inom varje land och omedelbart marschera fram i riktning mot socialismen. Men redan på 1870-talet kom det, i opposition mot de marx'ska diktaturanspråken, till bildandet av den "antiauktoritära internationalen". Senare bildades en internationell statssocialistisk rörelse under den tyska socialdemokratins övermäktiga ledning — enligt Engels och andra den "enda vetenskapliga" och den "bäst organiserade" arbetarrörelsen i världen. 1906, då den stod på höjden av sin makt, förklarade sig Frankrikes revolutionära syndikalism ännu en gång som anhängare av en enhetlig, teoretiskt neutral, federativt organiserad arbetarrörelse (i den s. k. "Charte d'Amiens"); på denna grundval uppbyggdes faktiskt senare de andra europeiska syndikalistiska rörelserna, vilka emellertid i motsats till den franska CGT representerade minoritetsgrupper. Förhoppningarna från 1864 och 1906 ha i dag skingrats; ett krampaktigt fasthållande vid de under helt andra omständigheter formulerade parollerna kan inte gagna den frihetliga socialismens sak — syndikalismen såsom frihetlig socialism måste se sig om efter andra anknytningsmöjligheter.

En sådan ny möjlighet tycktes given efter det första världskriget. Den gamla enhetliga socialdemokratiska världsrörelsen förstördes under händelsernas tryck. Socialdemokratisk krigspolitik 1914, ställningstagandet till de mäktiga politiska och social-revolutionära omvälvningarna, som 1917 började i Ryssland, splittrade andarna; tidigare endast teoretiska motsättningar blevo praktiska sådana, ja, skärptes oerhört och antogo oväntade former: den socialistiska rörelsens stora fraktioner stodo på olika sidor om barrikaden. Men inte bara det, utan folkkrafterna själva hade trätt i aktion: tsarväldets sammanbrott och det därefter följande sammanbrottet för de två centraleuropeiska kejsardömena utlöste oanade revolutionära utvecklingar. Världsrevolutionen hade blivit en potentiell verklighet; nu gällde det att formera stridskrafterna och fastställa de omedelbara åtgärderna på vägen till det nära liggande socialistiska målet. Om man i dag ser tillbaka på 1920-talet, finner man det perspektiv vara riktigt, som uppställdes av revolutionärerna efter 1917; bara det att de då ännu inte anade vilket fasansfullt alternativ till revolutionen som samtidigt växte fram: nazifascismen. Syndikalismen tog då ställning till förmån för den revolutionära utvecklingen och var naturligtvis tvungen att protestera mot den auktoritära urartningen av den världsrevolutionära rörelsen, som den moskovitiska centralismen förkroppsligade. I den mån världsrevolutionen avlägsnade sig i fjärran och nazifascismen marscherade fram, var syndikalismen tvungen att så småningom upptaga också reformatoriska och slutligen allt mer antifascistiska paroller i sitt dagsprogram. Men trots detta kan man säga, att syndikalismens hela grundval efter IAA:s (den Internationella Arbetare-Associationens) bildande år 1923 bestod i den positiva inställningen till världsrevolutionen, för vars genomförande gällde parollen "arbetarnas övertagande av produktionen"; talrika andra ekonomiska och sociala problem förbisåg man då. Med nazismens genombrott i Tyskland 1933 var denna epok avslutad. Enligt tesen om den enhetliga arbetarrörelsen i Amiens-kongressens anda (1906) begravdes nu idén om den omedelbara världsrevolutionen och därmed en hel arsenal av paroller från

denna tid, vilka nu äro döda, även om de fortfarande föra ett slags fraseologiskt skenliv.

I det andra världskriget, som lider mot sitt slut, komma liksom i varje modernt krig stormakternas maktpolitiska och ekonomiska motsatser till uttryck. I krigets slutskede och i den begynnande fredsdiskussionen blir det på nytt tydligt. Men därmed är inte allt sagt. Det europeiska kriget fördes och föres alltså av de gamla stormakterna och en rad nya, små och medelstora stater mot anspråken på världshegemoni från en ny stormakt i Centraleuropa, vars seger skulle innebära mer än ett äventyrande av äldre kapitalistiska intressen eller nationalstatliga självbestämmelserättigheter. En tysk seger hade snarare medfört ett förintande av alla den västerländska kulturens grundvalar, på vilka inte endast de senaste århundradenas religiösa och filosofiska rörelser utan också en oändlig rad fria folkrörelser — däribland socialismen och arbetarorganisationerna — uppstått och utvecklats. Ett system av mer eller mindre relativa, men för Europas fortsatta utveckling livsviktiga individuella friheter hotades genom Preussen-Tysklands angrepp på världsdelen, och att försvara dessa utvecklingsmöjligheter låg egentligen mycket mindre i de västeuropeiska kapitalistgruppernas intresse än snarare i de för sin egen politiska och sociala befrielse och därmed för sin kulturella höjning kämpande folkmassornas intresse i alla europeiska länder. Därför var och är detta krig väsentligen också en folkens kamp mot en oerhörd fara, som hotar deras eget liv och framtid såsom ingen annan makt, sedan turkarnas framträngande vid början av den nyare tiden.

I detta sammanhang får man inte glömma, hur situationen ändrat sig sedan år 1914. Man behöver bara tänka på, att den engelska reaktionen och det kapitalistiska City 1936—1939 faktiskt försvarade diktaturen i Spanien — alltså Hitler-Tysklands intressen, medan å andra sidan just de framstegsvänliga, radikala och socialistiska krafterna i de gamla kapitalistiska länderna medvetet krävde en antinazistisk politik och därmed återigen följdriktigt också militär beredskap mot Tyskland. Kapitalisterna däremot sågo ju i Hitlers Tyskland trots allt ännu en värdefull barriär mot den ryska

revolutionens enligt deras mening ännu alltså jämt akuta fara.

De olika "patriotiska" rörelserna i de av Tyskland alltså eller tidigare ockuperade länderna ha därför en otvivelaktigt frihetlig prägel, om de också av brist på frihetliga traditioner i socialismen och demokratin äro mera defensiva och konservativa än konstruktiva och revolutionära, mera nationellt än socialt inriktade. Men de ha också ett inslag av aktiv demokratisk anda, som är ny, även om dessa tendenser praktiskt taget knappt komma till uttryck i några verkligt nya krav. Kravet på social trygghet och inskränkande av kapitalismens rättigheter är sympatiskt, men någon ansats till frihetlig förnyelse av demokratin kan knappt spåras eller är åtminstone endast svag.

Om också kravet på arbetarrörelsens enhet i denna situation höjes i alla europeiska länder, så sker det likväl på en helt annan grundval än, då Första Internationalen skapades år 1864 eller i Amiens 1906. Då gällde arbetarrörelsens enhetliga organisation ett omedelbart socialistiskt mål: organisationen skulle helt och hållet byggas upp utanför det borgerliga samhällets institutioner och ställas i den proletära självfostrans tjänst för arbetarnas övertagande av alla politiska och ekonomiska funktioner. I motsats därtill äro de nuvarande enhetssträvandena rent demokratiska; de äro starkt nationellt färgade och gå ut på medverkan i de statliga institutionerna — om också kanske delvis i en mera radikal mening än under mellankrigsperioden. Man kan i varje fall inte påstå, att idén om en uteslutande socialrevolutionär, endast på direkt ekonomisk aktion inställd arbetarrörelse är omedelbart aktuell ögonblicket efter kriget. Men det gäller lika litet om den världsrevolutionära idé, som efter det första världskriget var en ledstjärna för de radikala riktningarna inom arbetarrörelsen. Man kan för visso säga, att situationen efter kriget kommer att bli revolutionär, men i en helt annan mening än 1917—1919. Om man till exempel vore informerad om utvecklingen i Sydfrankrike, så finge man säkert ett intressant belägg för denna tes: där äro radikala folkkrafter i verket och revolutionerande utvecklingar försiggå. Trots detta kan ingen

påstå, att den internationella proletära världsrevolutionen står på dagordningen såsom efter 1917. Ja, i denna uppfattning och i ett naivt anammande av sådana idéer utan historiskt perspektiv ligger rentav en fara — en fara för den specifikt frihetliga utvecklingen, vilken för oss är den sociala förnyelsens A och O.

I stället för att kopiera den ryska revolutionen av år 1917 måste därför de socialrevolutionära tendenserna i Väst Europas f. d. patriotiska motståndsrörelser slå vakt om demokratin. Demokratins radikala förnyelse måste för dem vara lika viktig som arbetarnas mobilisering för direkt social aktion. Därvid är också bevarandet av sambandet med dessa länders bestående demokratiska traditioner i deras nationella särform av största betydelse, och en viss samverkan mellan olika samhällsskikt torde vara ofrånkomlig. Här ligga de djupa skillnaderna mellan det politiskt-världsrevolutionära perspektivet av 1917 och 1945 års förnyelserörelser. Det gäller att undvika allt, som kunde leda den revolutionära utvecklingen in i totalitära banor. Faran är stor, och i fall det blir klart proletära revolutioner, är diktaturkommunismens seger i de beträffande länderna i förhand given. Allt annat är vackra, men farliga illusioner.

Man får nämligen inte utgå från önskningsar. Den internationella arbetarrörelsen är ett mål, ett ideal, som vi gå in för, men ingen realitet som redan existerar. Efter det andra världskriget är den internationella arbetarrörelsen som helhet svagare än under perioden omedelbart efter 1918. Då existerade resterna av de gamla organisationerna överallt; nya idéer och organisationer hade överallt kunnat bildas nästan fritt mitt under kriget, — sådant kan det nu inte vara tal om. Och vad som är ännu viktigare: då försiggick i ett stort europeiskt-asiatiskt land en politisk och social revolution, som skakade världen. Den ryska revolutionens exempel hänförde i alla jordens länder stora massor av arbetare och intellektuella. Från denna revolution utgick en omätlig kraft, som först senare åter förkvävdes av Moskvas likriktningsförsök d. v. s. Komintern, för att framkalla oppositionstendenser. Ursprungligen var emellertid den ryska revolutionen

frihetlig. Rådsiden, inte olikheterna, var dess utgångspunkt och väsen.

I dag är Ryssland en befästad stormakt och inte längre uttryck för en revolution i utveckling. Det revolutionära kravet har för länge sedan avskrivits i Moskva: ja, landet var tvunget att tänka på sina egna försvarsmöjligheter, i samma mån som utsikten till internationella revolutionära möjligheter gick tillbaka. Men medan denna utveckling pågick, inträdde patriotiska motiv i stället för de internationella och i stället för världsrevolutionen inställde man sig så småningom på idén om ett väldigt slaviskt maktkomplex, som skulle sträcka sig över Centraleuropa till Sydeuropa och garantera dessa folk en tryggad ställning under rysk egid. Moskva använder därvid i dag två metoder: där det finns möjlighet, arbetas det under de demokratiska strävandenas mask mer eller mindre snabbt på upprättandet av en totalitär-kommunistisk regim efter ryskt mönster — så på Balkan: i mellersta och västra Europa strävar man efter att låta med Ryssland sympatiserande folkrörelser så mycket som möjligt påverka de existerande demokratiska systemen. Därvid betjänar man sig inte bara av exempelvis arbetarrörelsen. Ett från Hitler befriat Tyskland t. ex. skulle eventuellt kunna lyckliggöras från Moskva med en regering av en rysk-orienterad klick av f. d. hitlergeneraler som skyddsängel för en helt ny sorts "demokrati".

Det faktum, att det nya Ryssland till följd av sitt förflutna — nämligen sin uppkomst ur en arbetare- och bonderevolution — ännu alltjämt stöder sig på de arbetande massorna för att bevara och utvidga sin världsmakt, medan den anglosaxiska kapitalistiska reaktionen appellerar till kapitalistiska intressen, får inte förleda någon revolutionär socialist till den felaktiga slutsatsen, att Rysslands intresse i Europa efter kriget alltid är den sociala revolutionens. Tvärtom, det kan under vissa omständigheter till och med bli raka motsatsen.

Men alldeles säkert innebär — också i händelse av mer eller mindre socialistiska utvecklingar — ryskt inflytande inte säkerställandet av frihetliga tendenser: ju starkare ryskt inflytande kommer till uttryck i sociala förny-

elsesträvanden efter kriget, desto mer komma dessa rörelser att också bära en auktoritär-totalitär prägel. Om det t. ex. omedelbart efter kriget uppstode starka, omfattande och totala revolutionära folkresningar i stil med 1917—1919 års i det besegrade Centraleuropa, så skulle dessa rörelser under alla omständigheter råka under bolsjevikisk ledning. Röda armén skulle marschera in i de revolutionära områdena och det kunde inte vara tal om något federativt-frihetligt nyuppbyggande. I Tyskland skulle det dessutom också komma till en fruktansvärd korsning mellan den aggressiva tyska nationalismen och bolsjevikiska idéer — en tysk nationalbolsjevism vore det svartaste av alla efterkrigsperspektiv för Centraleuropa. För övrigt gälla dessa betänkligheter också med motsvarande nyanser och förändringar för alla andra europeiska länder. Hade t. ex. ELAS-rörelsen — som i och för sig inte alls var rent kommunistisk — segrat i Grekland, så får ingen föreställa sig, att en frihetlig-socialistisk utveckling skulle ha inträtt där. I dess ställe skulle det ha kommit ett mer eller mindre ryskt system och efter den bekanta förutsägelsen, som väl envar av oss redan en gång fått inpräntad i sig, skulle anarkister och syndikalister i Grekland — om det fanns några sådana där — ha varit de första som man ställt mot väggen. Men å andra sidan stå de anglosaxiska intressena, som äro identiska med Citys och Wallstreets. Att Amerika och England, d. v. s. de härskande klasserna i dessa länder, äro redo till de galnaste reaktionära experiment för att förhindra en kapitalfientlig utveckling i Europa efter kriget, behöver inte först bevisas. Ett trygghande däremot kan till en början endast vinnas genom ett förstärkande och ett samarbete av dessa länders verkligt demokratiska och socialistiska krafter med motsvarande folkrörelser i hela Europa. Dessa representera i dag traditionen om de mänskliga rättigheterna, dessa revolutionens landvinningar ur vilka västerlandets borgerliga regim uppstått, under det den nya ryska kollektivismen innebär ett språng från den tsaristiska autokratin till den statssocialistiska autokratin och har föga plats för de för de väst-

europeiska folken så kära friheterna och rättigheterna.

Men det vore farligt att i detta avseende in-
 vaggas sig i några illusioner. De äkta demokratiska och liberala krafterna inom den västerländska socialismen äro inte i stånd att motsätta sig den våg av statsintervention, som sveper i väg över dessa länder. Kapitalisterna ta frihetens namn i sin mun, d. v. s. missbruka det, för att försvara de gamla besittande klassernas intressen. Idén om det socialistiska näringslivet i allas intresse kommer därför nästan uteslutande till uttryck i kravet på statens ingripande i näringslivet. Utan att miss-tänkliggöra de socialisters och demokraters motiv, som arbeta i denna riktning, måste vi likväl säga, att denna tendens i sig döljer en enorm fara: nämligen den faran att nazismen, ehuru militärt besegrad, triumferar som politisk livsform över de folk, som under svåra blodsoffer slagit den till marken. De västerländska folkens demokratiska och socialistiska världsförbättringsplaner bjuda därför lika litet som bolsjevismen någon garanti för verkliga frihetliga utvecklingar som ligga oss så mycket om hjärtat och vilka vi i detta sammanhang uteslutande sysselsätta oss med. Därmed skall inte vara sagt, att vi skola stå likgiltiga inför demokratin. Demokratin — t. o. m. i dess nu i västerlandet existerande otillräcklighet och trots dess kapitalistiska karaktär — är en fri arbetarrörelse och en fri socialismens förutsättning och livselement. Detta betyder emellertid inte, att man skall bli demokratisk "konformist", att man skall identisifiera sig med den bestående demokratin. I stället gäller det att påverka den, förändra den, radikaliserar den i demokratisk anda — även om detta kommer att bli en svår uppgift i den centralistiska statsdemokratins tidevarv.

Men är en frihetlig-socialistisk rörelse sådan som syndikalismen med sina speciella federalistiska idéer efter kriget hopplöst isolerad? Nej, jag för min del tror det absolut inte. Vilka frihetliga krafter och möjligheter som finnas och som syndikalismen under dessa omständigheter kan räkna med och samarbeta med, skall undersökas i en andra artikel.

Den industriella demokratin

Av Sven Thorstenson

I.

Frågan om industriell demokrati blev aktuell efter förra världskriget. Den kom som svallvågorna efter de revolutionära stormbyarna. I olika länder lagstiftades det om driftsråd. Från kapitalistisk sida hoppades man nog, att medels lagstiftningen binda arbetarnas egna initiativ. Förhoppningarna visade sig riktiga. Hela historien ebbade ut i ingenting. Antagligen ligger det liknande spekulationer bakom, när man nu med liknande åtgärder söker lösa den åter aktuell vordna frågan. I Frankrike har det varit åtskilligt oroligt inom industrin. Arbetarna ha i viss omfattning — hur stor vet man egentligen mycket litet om — ockuperat industriella företag och ställt dem under egen förvaltning. Det har framförallt gällt sådana företag, som arbetat för ockupationsmakten, Renaultfabrikerna och många andra. En ockupationstendens gjorde sig gällande bland arbetarna. Fick den fritt utveckla sig, kunde den bli farlig för kapitalismen. Det gällde därför att handla raskt. Företag sådana som Renault liksom gruvorna i norra Frankrike "nationaliserades" och man åberopade krigets nödtvång. Därmed undanryktes de arbetarnas inflytande. Den 17 januari lade staten beslag på Renaultföretagen. Renaults anpart konfiskerades, övriga aktieägare skulle erhålla gottgörelse. En förordning av den 22 februari reglerar de framvuxna driftsrådens verksamhet. Dessa driftsråd skola obligatoriskt upprättas vid alla företag sysselsättande 100 arbetare eller mera. De skola bestå av 5 till 8

representanter, vilka väljas av personalen efter en lista, som upprättats av de mest representativa fackorganisationerna. Arbetare, som uppnått en ålder på 18 år och arbetat i företaget 12 månader, ha rätt att deltaga i valet. Valbara äro alla över 25 år, som sysselsatts i företaget sedan minst 24 månader.

Driftsrådet skall överta skötseln av alla de sociala institutionerna vid företaget, framlägga förslag för förbättrandet av arbetsförhållandena och "framförallt" höjandet av produktionen. Regeringen har, heter det, velat förena såväl arbetare som tjänstemän kring företagets ledning. För detta ändamål skall företagsledningen minst en gång om året inför driftsrådet redogöra för företagets ställning och verksamhet. Endast i företag med mer än 500 arbetare föreligger skyldighet att redogöra för företagets vinst och ekonomi. Driftsrådet skall ha lov att framlägga förslag beträffande vinstens användande! Och dessa förslag skola framföras till bolagsstämman. Det är icke fråga om att arbetarna skola på något sätt vara delaktiga i vinsten eller ha inflytande på företagets ledning eller förvaltning. Driftsråden äro rent konsultativa och företagaren är ensam herre över företaget. I händelse av konflikter skola meningsskiljaktigheterna framläggas för statens industriella inspektion och om nödvändigt föras ända till Arbetsministern, vilken det då åligger att försöka förlika parterna.

CGT:s press har beklagat förordningens blygsamma karaktär men betonar, att denna reform i alla fall blivit verksamhet, och hoppas, att den skall utvecklas till förmån för arbetarna. Detta senare är också det mesta, man kan säga. Det kommer att uteslutande bero på arbetarna och deras organiserade aktivitet, om det skall kunna bli något mera av denna ytterst blygsamma inrättning. Men när principen en gång fastslagits, så bör också arbetarnas inflytande kunna utvidgas.

II.

I "Tiden" har man upptagit en diskussion om industriell demokrati, och vad man därmed menar. Något närmare fastställande göres icke. Saken skall utredas, sedan Metallindustriarbe-

taförförbundets senaste kongress hemställt om en snar utredning om, "vilken väg som är lämpligast för att genomföra den industriella demokratin". Hr Aug. Lindberg förklarar i "Tiden", att för den enskilde arbetaren "är industriell demokrati närmast en fråga om trygghet i anställningen", den betyder, att "arbetsgivaren eller dennes representant inte äger rätt att ensam bestämma vilken som skall arbeta i företaget", och att arbetsgivaren "får dela med sig av denna rätt till arbetarparten".

Ett sådant arrangemang, anser hr Lindberg, skulle ha den fördelen med sig, att arbetstakten skulle ökas och produktiviteten stegras. Det är just denna effekt, den franska förordningen hoppas på. "Förordningen", heter det, "har till uppgift att åstadkomma en fruktbringande förening av alla produktionens element för att återge Frankrike dess välmåga och storhet". Hr Lindberg argumenterar så här:

"Hur skall man kunna begära, att arbetarna skall göra sitt bästa inom ett företag, där de inte har något att säga till om vid sidan av de frågor rörande arbetsvillkoren, som handhas av fackföreningen. Den enskilde arbetaren kan ju aldrig veta vilka följder en ökning av arbetsintensiteten medför. Den kan leda till att han helt enkelt ställs utanför produktionen. Han lever ju i fullständig okunnighet om allt, som hör samman med företagets ledning, han vet ingenting om vilka planer företagets ledning har ifråga om planering för framtiden, ingenting om priser på de produkter, som tillverkas, ingenting om ordertillgång o. d. Han saknar förutsättningar för att glädja sig åt företagets framgångar, lika litet som han kan medverka till att hjälpa det ur irakade svårigheter. Han känner sig stå utanför, och man kan inte begära, att han skall visa något varmare intresse. Däremot känner han sig säkerligen stå i ett motsatsförhållande till företaget på grund av motsatta ekonomiska intressen."

Hr Lindberg framträder icke som någon anhängare av lagstiftningsåtgärder för lösandet av frågan. Han hänvisar till, att arbetsmarknadens organisationer utan inblandning från statsmakterna ordna sina mellanhavanden. Under senare tiden ha de träffat överenskommelser, som gå utöver de vanliga löne-

avtalen. De ha tillsatt en nämnd, som behandlar frågor av allmän betydelse för arbetsmarknaden, om tredje mans rätt, om förhindrandet av konflikter, som menligt inverka på samhällsviktiga funktioner, om avskedanden och permitteringar, om samverkan för förebyggande av olycksfall i arbete, om yrkesutbildning etc. Där borde också kunna behandlas frågan om arbetsplatshygien, om arbetslokalernas beskaffenhet o. s. v. Allt detta kunde hänföras till industriell demokrati, men hör dock till problemets utmarker. Tryggheten i anställningen hör till det mera centrala. Arbetarna måste här ha medinflytande.

Man kan ju inte påstå, att sådana önsknin-
gar äro särskilt revolutionerande. Hr Lind-
berg tillägger emellertid: "Om arbetaren jäm-
sides med trygghet i anställningen också ges
tillfälle att övertyga sig om att inte andra hå-
var in frukterna av en ökad arbetsintensitet,
behöver nog ingen längre känna oro över att
arbetsintensiteten sjunker." Här ha vi kommit
till något, som skulle kunna kallas de centra-
lare problemen, men det förefaller, som om
ett ganska revolutionerande ingripande behövs,
för att man skall kunna komma dithän, att
arbetarna icke bli plundrade på frukterna av
sitt arbete. Ty det är ju detta, det här är
frågan om. Har man kommit dithän, så har
man kommit till något, som för närvarande
framstår som ett slags ändpunkt, och är det
dithän, LO vill komma med industriell demo-
krati, så borde vi som syndikalister icke ha
något att invända, om man sätter den indu-
striella demokratin som ett medel att nå detta
mål.

Hr Knut Larsson anger i ett följande inlägg i
"Tiden", att den industriella demokratis
uppgifter icke inskränka sig till tvister på ar-
betsplatsen. "Ett mål är bättre folkförsörjning,
ökad produktion." För detta syfte måste ar-
betsmarknadens båda parter samarbeta, men
hr Larsson tillägger klokt nog, att för sådant
samarbete måste arbetarna ha tillräckligt
starka fackliga organisationer. Det är såle-
des ett slags samarbete, *bakom vilket arbetarna
måste sätta makt*. Och mot det slagets "sam-
arbete" finns knappast något att invända.

Det är ju ett enkelt och av alla erkänt sak-
förhållande, att enbart en omfördelning av det

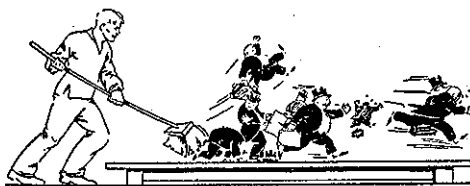
nuvarande produktionsresultatet på basis av likhet icke kan häva *all* nöd och otrygghet, hur revolutionerande en sådan åtgärd än måste verka i jämförelse med nuvarande förhållande, utan att en väsentligt ökad produktivitet måste eftersträvas för fyllandet av den moderna människans rimligare behov. Ökad produktion är betingelsen för ytterligare förbättrad folkförsörjning. Men att dessutom strävan efter "större frihet att fritt och otvungen få deltaga i arbetet, att kunna säga sin mening om saker och ting, exempelvis tidsstudier, utan risk att bli utstött ur produktionen" också måste vara en uppgift för industriell demokrati, är sympatiskt sagt. Men när det så heter: "Den högre reallönen, som skulle följa så småningom, är ett mera abstrakt syftemål", så undrar man en smula. Den högre reallönen är nog ett minst lika konkret syftemål som den större personliga friheten för en industriell demokratis strävan.

Känt är ju, hur den mycket begränsade industriella demokrati, som kommit till stånd under kriget såväl i Amerika som England, bringat utomordentliga resultat av produktionsökning. Intressant är att erfara, hur det amerikanska beklädnadsarbetareförbundet, International Ladies' Garment Worker Union, känt för en i allmänhet radikal inställning, till den grad intresserat sig för rationalisering, att det upprättat egen rationaliseringsavdelning med företagsekonomer, bokföringsexperten, rationaliseringsexperten och arbetstidsstudiemän med det mycket konkreta och prakti-

ska syftet att höja reallönen genom driftens rationalisering. Om ett företag icke kan betala ordentliga löner, begär förbundet att få undersöka driftsekonomin. Tillåtes detta slå förbundets experter sig ned hos firman, och leta fram de oekonomiska felaktigheterna. Efter dylika granskningar har driftsekonomin förbättrats och löneförhöjningar ha gjorts möjliga.

En sådan faktisk och praktisk verksamhet, där arbetarnas fackliga organisationer disponera över experter, som ge företagen anvisningar till korrigeringen av driftens ekonomiska skötsel, är utomordentligt intressant. Känna arbetarnas organisationer redan i den kapitalistiska samhällsordningen åstadkomma förbättring av den kapitalistiska produktionsdriften, varför skulle då inte ett ännu mera frukt- samt expertinflytande vid arbetarnas framtida övertagande av produktionen åstadkomma en högst betydande ökning av produktiviteten, när till det tekniska kunnandet också sällade sig ett utomordentligt ökat intresse från arbetarnas sida, vilka nu ryckte in med den arbetsglädje, som känslan av frihet från löne-slaveri skulle medföra?

Den industriella demokratin helt förverkligad kan inte gärna vara något annat än den frihetliga socialismen förverkligad. Den kan inte sammankopplas med statskapitalism av något som helst slag, ty statskapitalism innebär ekonomisk totalism, och demokrati måste vara folkligt självstyre inom industrin, eller producenternas egen förvaltning av den industriella driften i gemenskapens, i samhällets intresse.

Fredens och krigets problem

Av Karl Bondeson

ABC-bok för en ny värld kallar Leopold Schwarzschild ett inlägg om den framtida freden och dess organisation, vilket tilldragit sig särskild uppmärksamhet.

Det är ingen ny människa luttrad av det förgångna, som kommer att ordna framtiden, det är samme gamle Adam som alltid. Men denne gamle Adam skiljer sig som individ från staten däri, att han vant sig av med att använda fysiskt våld i det dagliga umgänget. Staten är däremot en makt över individen utrustad med överväldigande fysiska våldsmedel. Och över staten finns det ingen väpnad styrka. 1919 trodde många, att man stod inför en ny tidsålder: den fredens tidsålder som skulle garanteras av Nationernas förbund. Andra ansågo, att maktpolitik fortfarande skulle ha avgörandet. De senare fingo rätt. Vi fingo maktpolitik och ett nytt världskrig.

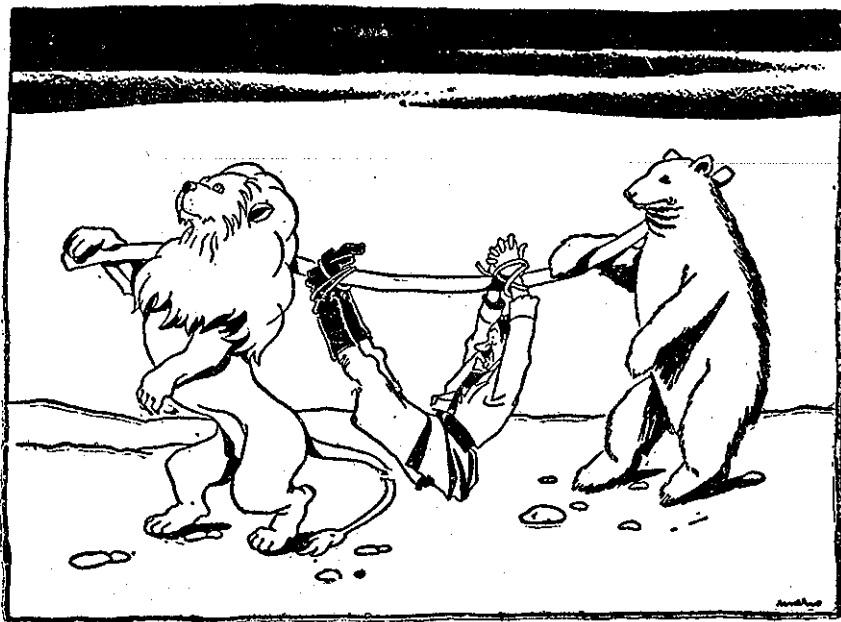
Ett världsråd representerande ett litet antal av de starkaste staterna skulle kunnat garantera freden, om de vore eniga. I Nationernas förbund hade de stora makterna avgörandet. Apparaten var effektiv, så länge man var enig, men när enigheten brast, paralyserades apparaten. Fransmännen ville exempelvis, att tyskarna skulle förbli militärt vanmäktiga, men britterna ville, att tyskarna skulle få militär styrka för att motväga Frankrikes makt. Samma faktorer skulle göra nu sig gällande för en på tre eller fyra stormakter baserad världsfred. Det skulle gå bra, så länge dessa vore eniga, men så snart de vore oeniga skulle det gå sönder.

Teoretiskt kunde man tänka sig, att alla militära styrkor — arméer, flottor och flyg — kunde frångas medlemmarna av ett nytt världsråd och överföras på Världsrådet självt. Förenta staternas, Sovjetunionens och Brittiska samväldets hela militärapparat skulle i så fall ställas under kontroll av en internationell högsta myndighet. Förenta staterna ger oss ett exempel. Ingen av de fyrtioåtta delstaterna i USA har någon militärmakt i egentlig mening och över dem alla står unionens militärmakt. Mellan dem råder inte heller något krig. Hade delstaterna varit utrustade med militära maktapparater, skulle det sannolikt sett annorlunda ut. Sådan är den militära maktens inflytande. 1784 uttalade den amerikanska kongressen: "Stående arméer i fredstid äro oförenliga med ett republikanskt styrelsesätts principer och farliga för ett fritt folks rättigheter och förvandlas ofta till fördärvbringande verktyg för införande av despotism".

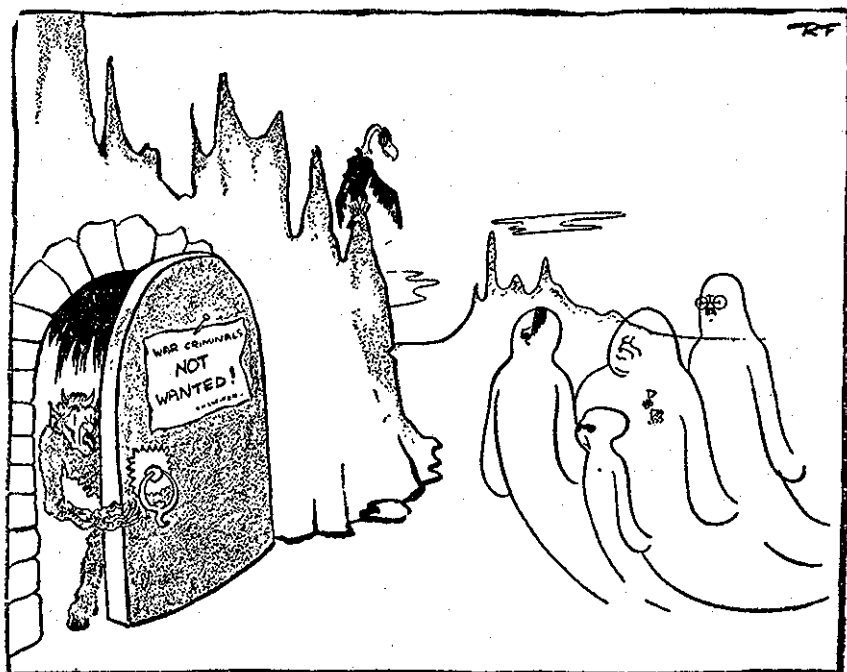
Men om något är säkert här i världen, så är det, att varken Sovjetunionen, Förenta staterna, Brittiska samväldet eller någon annan stormakt kommer att offra sina militära apparater för att låta dem uppgå i en gemensam dylik. Däremot kan man väl tänka sig, att de stora staterna acceptera tanken på en "internationell polisstyrka". Därmed vore dock icke fredens problem löst. En internationell polisstyrka skulle kunna hålla de små staterna i schak, men för fredens bevarande är det inte småstaternas förhållanden, som är det avgörande, utan hur de stora staterna bemöta varandra. De industriella storstaterna ha var för sig möjlighet att på relativt kort tid skapa en ny militärapparat för ett nytt krig. Här skulle den internationella polisstyrkan ingenting betyda. Om intressena gå i sär mellan de fredsgaranterande stormakterna, så ha vi kriget trots den internationella polisstyrkan.

Och om en internationell militärmakt skapades genom ett sammanförande av styrkor från de stora staterna — vilken situation skapades då? Om denna världsbehärsande apparat fölle i onda händer, skulle dessa onda händer i en handvändning kunna skapa en världsdiktatur över oss alla.

En sammansmältning av stormakternas mili-

"En jägare gick
sig att jaga..."

På dörren till
helvetet: Krigsför-
brytare äga icke
tillträde.

tära styrkor skulle kunna bli ett verktyg till fred, men detta kommer aldrig att ske. Ett sådant makteentrum skulle också kunna bli ett redskap till diktatur och förslavande.

Om fred nu slutes och det skapas något slags internationell ordning, i vilken staterna garantera freden, så kan man vara trygg för en tid framåt. Alla de sargade rovdjuren måste dra sig tillbaka till sina hålor, slicka sina sår och låta dem läkas. Men vad garanterar oss, att icke en eller annan stormakt blir aggressiv efter en del år och en fara för sina grannar och freden? Hur skall då freden kunna bevaras? Genom beredskap till krig, svarar Schwarzschild. "Militärmakt kan endast betvingas med militärmakt." Exempel: 1931 överfölls Kina av Japan. Inom Nationernas förbund överlades om tillgripande av "ekonomiska sanktioner". Men, frågade man sig, om Japan inte underkastar sig utan överfaller även de europeiska besittningarna i Asien? Varken Amerika, England eller Frankrike ville ha krig. Man räknade som sannolikt, att tillgripandet av ekonomiska sanktioner skulle leda till krig, och då man inte ville krig, tillämpades icke de ekonomiska sanktionerna. 1935 angrep Mussolini Abessinien. Man vägrade de "ekonomiska sanktionerna". Men om denna aktion skulle leda till krig med Italien? Det ville man inte, och det fattade beslutet om sanktioner blev en jämmerlig komedi. Churchill har bekräftat, att Mussolini själv specificerade, vilka sanktioner han var villig acceptera och vilka han skulle besvara med krig. De gränser han satte bekräftades. Om världsmyndigheten skall kunna hindra krig, måste den vara beredd att föra krig, är den slutsats, som Schwarzschild drar. Men han verkar icke helt övertygande. Sannolikt skulle Italien 1935—1936 icke varit i stånd att föra krig och sannolikt skulle effektiva sanktioner ha tvungat Mussolini på knä. Hur det skulle kunna ha gått i fallet Japan, är det svårare att göra sig en föreställning om.

Om man däremot tänker sig ett Nationernas förbund, som bekämpade ett fullt rustat Tyskland med ekonomiska sanktioner, så måste man efter den erfarenhet man nu invun-

nit sedan 1939 säga sig, att dessa ekonomiska sanktioner icke skulle haft någon betvingande verkan. Betvingande verkan skulle däremot ekonomiska sanktioner tidigare kunnat haft, om de riktats mot Tyskland, då detta land började upprusta och därmed blev en fara för freden. Men då betraktade den internationella kapitalmakten nazismen som ett slags skyddspolis både mot socialism och mot det ryska väldet. Och den hjälpte till att finansiera Hitlers krigsförberedelser. Det tyska folket fann sig i dessa förberedelser och synes i största omfattning också ha gillat dem. Om icke sanktioner kunde tänkas vara effektiva för förhindrandet av ett tyskt angreppskrig, vilka medel utom avvärjningskriget kunde då stå till buds? Det torde vara nödvändigt att stanna inför detta spørsmål och göra klart för sig alla dess konsekvenser.

Schwarzschild accepterar icke teorin om, att krig helt uppstår av ekonomiska orsaker och kan förhindras med ekonomiska medel. Han kritiserar den "materialistiska historieuppfattningen", vilken presenteras som en exakt vetenskap, så exakt att man med hjälp av den kan förutsäga mänsklighetens hela framtid "liksom en naturvetenskaplig process". Den påstår, att ekonomiska faktorer göra historia "med en naturlags obehaglighet". Denna åskådning grusas av "det obestridda faktum, att det är människor och inte ekonomiska förhållanden som handlar. Allt kommer av folkens vilja och känslor. Om ekonomiska faktorer åstadkommer några politiska resultat är det på omvägen över den omformstation som människans tanke- och känsloliv utgör. Men vem kan förutsäga hur ett ekonomiskt faktum kommer att förvandla människans tanke eller känsla?"

De yrkesrevolutionärer, som äro trogna anhängare av den materialistiska historieuppfattningen, ha alltid varit övertygade, att en försämring i det ekonomiska läget skulle göra arbetarna mer revolutionära. Nästan alltid har motsatsen varit förhållandet, menar författaren. De tyska socialdemokratiska arbetarna voro mest radikala och medvetna om sin styrka under högkonjunkturer. Deras största valseger vanns 1928. Men när depressionen och

arbetslösheten kom, blevo de ödmjukare i stället för mera revolutionära. Frukten att förlora sitt arbete gjorde dem undergivna, passiva, fatalistiska. I England följdes på samma sätt depression och ekonomisk nöd inte av ökad radikalism utan av ökad konservatism. Labour Party nådde sin höjdpunkt under högkonjunkturen 1929. I de mellanstatliga förhållandena förhåller det sig på samma sätt. Nationer, som levat i värsta ekonomiska nödläge, ha icke börjat krig, utan krig har börjats av nationer, som levat i största välstånd. Den materialistiska historieuppfattningens fanatiker ha svårt att förklara det mättade djurets vildhet och det hungrigas mildhet. Schwarzschild fixerar kapitalismens inflytande i följande: "kapitalismen tycks endast vara en av många inverkan faktorer, en stundom mycket mäktig, stundom mycket svag, men aldrig helt dominerande faktor".

Hur uppstår då krig? I regel igångsätts de av några få personer. Det är detta fåtal och inte en nation i sin helhet, som beslutar och börjar krig. Mycket ofta ha motiven för dessa herrar varit rent personliga. *Målet för varje krig är makt*, en ökning av den makt man har eller ett förhindrande av, att en existerande makt minskas. Makten innehåller visserligen alltid en ekonomisk ingrediens på samma sätt som militär styrka och andlig makt ingå som ingredienser i maktkomplexet. I kriget är den militära och icke den ekonomiska ingrediensen den avgjort starkare. Vapenmakten kan sätta en människa i stånd att erövra den ekonomiska makten i ett helt land. Det har Hitler visat, först i Tyskland, sedan i alla de länder han erövrat. Bismarck förde krig för att förena de tyska delstaterna till en storstat under Preussen, ett uppenbart maktmotiv. Hitler började icke krig av ekonomiska motiv. Tyskland hade inga egentliga ekonomiska bekymmer. De kommo först med förberedelserna till kriget och följde med, att man gav folket "kanoner i stället för smör". Hitler hade tillfälle att avstå från kriget mot rikaste ekonomiska kompensation, men han valde kriget, därför att han var en maktmänniska. Hitler slutade sin bok *Mein Kampf* med en förkunelse, att Tyskland inte kunde tillåta någon annan stat med militär styrka eller ens poten-

tiell militär styrka att existera vid sin sida. Tyskland har inte bara rätt, utan också plikt att med alla medel, inklusive vapenmakt, hindra en sådan stat att uppstå, eller, om den redan existerar, att krossa den. Det finns inte ett ord om ekonomi i detta. I maktkomplexet spelar det ekonomiska motivet en mindre roll. Maktmotivet är krigets största orsak. Man säger, att i varje kapitalistiskt land äro de lagliga politiska myndigheterna kapitalismens galjonsfigur. Vem hade makten i Tyskland? Hitler eller kapitalisterna? Man kan svara med att fråga vem, som hade makten att avsätta, häkta, skjuta den andre? Svaret blir: diktatorn, icke kapitalisten.

Krig har förekommit under alla gångna århundraden. Lusten att skapa och utvidga stora riken har existerat under alla ekonomiska system. Man har sagt, att det första världskriget var ett verk av kapitalisterna. 1914 fanns det en stor finanskapitalistisk makt och det var London City. Denna var huvudet och hjärtat och armen för hela världens finansmakt. Nu är det ett historiskt faktum, säger Schwarzschild, att London City ända till sista ögonblicket gjorde försök att hindra den brittiska regeringen att gå med i kriget 1914. Ett av dess många initiativ omnämnes av Lloyd George i dennes memoarer: "På lördagen den 1 augusti 1914 fick jag i egenskap av finansminister besök av chefen för Bank of England, som å Citys vägnar underrättade mig, att de finansiella och kommersiella intressena i London City var bestämt emot vårt ingripande i kriget." Och Lloyd George skrev vidare: "Jag var finansminister och i denna egenskap iakttog jag penningens reaktion inför kriget... Jag såg, att penningen var ett förskrämt och darrande ting, som skälvde inför utsikterna. Det är ett dumt och okunnigt för-tal att kalla kriget ett finansmännens krig."

Ironiskt skriver Schwarzschild: "Om mitt minne inte sviker har den enda existerande stat som saknar kapitalism och kapitalister nyligen infallit i inte mindre än sex länder, och om dessa aktioner inte var gång ledde till krig, berodde det bara på att vederbörande länder inte alltid bjöd motstånd. Jag vet, jag vet — det fanns anledning att invadera dessa länder. De var outhärliga strategiska baser, de hade

förut tillhört Ryssland, bröder med ryskt blod bodde där. Men hundratals krig har igångsatts av samma orsaker. Det är de traditionella orsakerna." Varav författaren drar den slutsatsen, att kapitalismens avskaffande icke är någon garanti för bestående fred.

Det är heller inte sant, påpekar författaren, att demokratin nödvändigtvis befrämjar fred. Under det senaste kvartssekle har visserligen de ledande demokratierna varit utomordentligt fredliga, men detta bör icke förleda oss att glömma bort, att det också funnits andra tider, då demokratierna fört klara och tydliga anfallskrig under entusiastisk anslutning från befolkningens överväldigande majoritet. Ingenting verkar mera tragiskt vid en återblick än Wilsons fasta övertygelse, att i och med införande av demokrati i Tyskland skulle fredsfrågan till nio tiondelar vara löst. 1933 visste de 44 proc. av valmännen, som i det sista demokratiska valet röstade för Hitler, mycket väl, att de röstade för ett framtida krig. Och de andra tyska rösterna skilde sig i detta avseende icke mycket från de förra. Tyskland fick sin demokratiska regim med krigsslutet, men redan efter halvtannat år, 1920, hade de tre stora demokratiska partierna förlorat sin majoritet. Det gick ständigt baklänges och till sist kallade man Hitler till makten. Hitlers röster rekryterades från alla folkklasser. Enligt valstatistiken fick Hitler rent av 40 procent av sina röster från de organiserade socialistiska arbetarna mellan 1928 och 1933. Ingen känner den anda, som för framtiden kan besjäla det tyska folket, därför är det nödvändigt att skapa en tvångsapparat för att förhindra Tyskland att börja krig i fortsättningen, säger författaren.

Den tyska armén reducerades 1919 till 100,000 man. Den skulle ha reducerats till 0. Det är enkelt att utvidga en så pass stor armé till en miljonarmé. Ett modernt industriland kan göra det på kort tid. Det har Tyskland visat och senare Förenta staterna. Ingenting får lämnas kvar av den tyska militärmaskinen: Ingen armé, ingen flotta, inget flyg av någon som helst storlek kan tillåtas. Inte ens ett tyskt civilplan eller civilflygare, ty skillnaden på civilt och militärt på detta om-

råde är mycket liten. Ingen generalstab, ingen krigshögskola, inget krigsministerium, inga militärattachéer, ingen Wehrwissenschaft. Ingen tillverkning av krigsredskap, vapen och ammunition av något slag, inga skytteföreningar, inga marscherande och exerceerande sammanlutningar, inga vapentekniker, inga militära instruktörer, ingen krigsindustri under femtio eller sextio år framåt är författarens recept. Men för att genomföra denna totala nedrustning och hålla kontroll för förhindrandet av ny militarisering måste Tyskland hållas besatt så många decennier, som behövs för att avmilitariseringen skall vara garanterad.

Man säger, att likvideringen av de krigiska klasserna i Tyskland är en nödvändighet för säkerställandet av den internationella freden. Man nämner då de storindustriella och bankmännen, storgodsägarna, officerarna, den högre byråkratin, domarna, professorerna. Detta recept förutsätter då, att den återstående delen av det tyska folket odisputabelt älskar fred och avskyr krig och att de nämnda grupperna just äro de, som mest äro ansvariga för kriget. Schwarzschild anser, att det inte finns något stöd för hypotesen, att det övriga tyska folket skulle vara stort annorlunda än de uppräknade grupperna, vad det gäller krig eller fred. Inte heller att de nämnda grupperna skulle vara mest ansvariga för kriget. Man nämner exempelvis Fritz Thyssen som en av nazismens finansiärer, men man kan då också nämna det största tyska industriföretaget, I. G. Farben, som förblev antinazistiskt till sista andetaget. Det finns bankmän, som varit hitlerister och det finns bankmän som varit Hitlers bittra motståndare. Så var det inom alla klasser, anser författaren, också bland arbetarna.

Författaren gör således rent hus med föreställningen, att den tyska arbetarklassen skulle vara en bättre garant för freden än andra tyska medborgare. Egentligen är det ingenting i den erfarenhet, man invunnit inom arbetarrörelsen, som motsäger detta påstående. Också arbetarna voro i stor omfattning med om att avdemokratisera Tyskland genom att kasta sig i armarna på Hitler. Också de voro med om att förbereda kriget. Under sådana

Arbetarnas övertagande av produktionen

Av Folke Fridell

Det klagas i våra dagar så oerhört mycket över den nästan gränslösa slöhet för självverksamhet och föreningsliv, som man kan finna så gott som överallt. Och nog är denna klagan berättigad, alltid. Detta gäller inte minst arbetarklassen. Om man gör en jämförelse mellan aktiviteten nu och under arbetarrörelsens

omständigheter synes kravet på Tysklands fullständiga avmilitarisering och upprätthållandet av en internationell kontroll för förhindrandet av uppkomsten av en ny militarism vara logiskt i fredens intresse.

Betonandet av maktsträvan som den väsentliga orsaken till krigen torde inte vara sakligt ogrundat. Författaren avvisar visserligen icke kapitalismens delansvar i krigen, men han söker reducera dess betydelse på ett sådant sätt, att han nog gör kapitalismen betydelselösare än den i verkligheten är. Men maktsträvandet är säkert en primär faktor för uppkomsten av krig, liksom man måste understryka, att detta maktsträvande aldrig skulle vara tiondedelen så farligt, om man icke genom erövrandet av statsmakten kunde skaffa sig rätt att befalla över hela folket.

Egentligen är det ganska tröstlöst, att Schwarzschild nödgas konstatera, att det egentligen icke finns något sätt att nu säkerställa freden. Freden kan stanna kvar, så

barndom, så verkar tillståndet av i dag fullkomligt skrämmande.

Det allvarligaste är dock, att vissa ledarskikt använda sig av denna slöhet i sin argumentering för, vad de bruka kalla "representations-socialism". Man anför på den kanten med en mycket betecknande gest mot slöhetstillståndet, att arbetarna inte ha förmåga eller intresse nog att själva handha sina egna angelägenheter. Det måste för den skull finnas ett övre, folkvalt skikt, som lirkar in de stora massorna i det socialistiska paradiset och så att säga tar frigörelsearbetet på vävlönad entreprenad. Att denna centralistiska tendens än mer fjärrar arbetarna från den verkliga socialismen och frigörelsen och samtidigt gör arbetarna än lojare och som en följd därav än mer inkapabla att föra sin egen talan och sköta egna angelägenheter, är ett dåligt tidens tecken.

För vår del — vi som äro anhängare av en decentralisering av arbetarrörelsen och en återgång till den forna självverksamheten — ha vi tvenne synpunkter, från vilka vi anse oss kunna ge en någorlunda acceptabel förklaring på, varför slöheten och défaitismen gripit omkring sig så, som den verkligen gjort.

länge de stora segermakterna kunna hålla samman och arbeta samman, men så snart deras intressen gå i sär, är freden åter i fara. Ingen internationell fredsorganisation kan skapas, som blir hållbar. Fredens problem förblir egentligen olöst. Vi konstatera detta och det konstaterandet ha vi gjort många gånger förr. Freden kan icke byggas upp på statsorganisationerna. Icke ens världens "enda socialistiska land" har väjt undan för användandet av krig mot andra länder — Finland och de baltiska staterna. Fredens framtida organisation måste byggas på folken direkt, men med konstaterandet härav har man icke kommit målet mycket närmare. Det blir ett oerhört svårt problem att kunna åstadkomma den folksolidaritet mot kriget, som måste bli det andliga underlaget, och det blir ännu svårare att organisera denna folksolidaritet och krigsfiendskap, så att det här framkommer ett praktiskt användbart instrument till kamp för krigets bekämpande. Men detta är uppgifter, som måste lösas.

För att komma frågan in på livet, är det nödvändigt att blicka bakåt och fråga, hur denna slöhet har kommit till stånd. När arbetarrörelsen var ung, då fanns det entusiasm och kampvilja och aktivitet. Vadan denna slöhet och likgiltiga inställning nu?

Ena orsaken är, att arbetarna delvis förlorat tron på socialismen och frigörelsen. Denna tro fanns stark och bergfast, när socialismen var ny. Man trodde den gången, att man genom kollektiv kamp verkligen kunde nå fram till ett socialt tillstånd, där inte endast arbetet betalades någorlunda skapligt utan där också — och framför allt — arbetet räknades som högst på värdeskalen. Socialismen talade om, att arbetet var källan till all rikedom och följaktligen var just arbetarna de enda och förnämsta värdeskaparna. Det var helt arbetarnas förtjänst, att utvecklingen gick framåt och att ett rikare liv kunde levas av folken. I ett socialistiskt produktionssystem skulle denna arbetets rätta värdering yttra sig i ett samhällstillstånd, där arbetarna ägde och kontrollerade produktionsmaskineriet.

Allt efter som tiden gick och arbetarrörelsen vann framgångar i stadga och anseende, suddades emellertid detta klara socialistiska värdebegrepp ut och ersattes av en rad principiella eftergifter åt klassamhället. Nu — när arbetarna och socialismen för det här landets vidkommande praktiskt taget befinna sig i politisk majoritetsställning — äro ledarna nära nog överens om, att det inte går att realisera socialismen i större omfattning, än som enligt deras uppfattning redan gjorts och de synas anse, att klassuppdelningen måste bestå i alla system och under alla förhållanden.

Detta är anledningen till, att arbetarna förlorat tron på socialismen, och blir därför åtminstone en av anledningarna till den nu så utpräglade slöheten inom organisationsväsende och föreningsliv.

Den andra orsaken till slöhetstillståndet, som vi i det här sammanhanget vilja peka på, är arbetslivets struktur eller arbetsfördelningen. Här ha vi en mycket djupgående och allvarlig orsak till det onda — i det här fallet slöheten — som måste angripas vid roten och

vändas till fördel för arbetarna och utvecklingen överhuvudtaget.

Det är troligen riktigt, när man fastslår, att livet allt efter som industrialiseringen fortsätter, ur en synpunkt blir mer och mer komplicerat. Men man kan precis lika väl fastslå, att livet samtidigt tenderar till att bli allt mer enkelriktat. Detta i varje fall för arbetarklassens vidkommande.

Före industrialiseringen, eller i varje fall fram till tidpunkten för industrialiseringens givna följdföreteelse, produktionens koncentration i väldiga företag med tusentals arbetare, frambringades de nödvändiga varorna och produkterna på ett helt annat sätt än nu. Man kunde då med fullt fog tala om yrkeskunnighet hos den enskilde produktionsutövaren. Detta kan man inte längre göra. Denna i avveckling stadda yrkeskunnighet gav säkerligen en viss styrka åt arbetarens personlighet och hans värde som människa. Han kände sig ha ett säkert grepp över sin produktiva livsuppgift; visste sig kunna göra en sak från början till slut och kände därför sitt värde som producent på ett helt annat sätt än den moderne industriarbetaren av i dag kan göra.

Men inte nog med detta. Arbetsprocessen för den enskilde arbetaren var före serietillverkningens och massproduktionens tidevarv en betydligt mer komplicerad företeelse än nu. Arbetaren måste då kunna följa produktionsprocessen från början till slut. Detta betydde dels, att arbetet som sådant verkade stimulerande på hans initiativkraft och blev intressantare. Arbetaren hade då möjlighet att överblicka produktionen från råvaran till den färdiga produkten; han kunde följa sina händers och sin hjärnas verk från begynnelsen till slutet. Han måste också så göra för att kunna hävda sig som yrkesutövare. Till sist var också arbetsgivaren beroende av sina yrkeskunniga arbetare på ett helt annat sätt än nu.

Massproduktionen gjorde ett brått slut inte endast på yrkesskickligheten, utan också på det intresse för produktionslivet, som dittills varit en följd av yrkesvanan. Visserligen finns det väl än i dag vissa yrken, som kräva ingående vana och lärlingstid, men dessa hålla på att försvinna allt mer och mer. Utvecklingen har ju sedan länge gått i motsatt riktning. Serietill-

verkning och massproduktion är dagens lösen och för denna har man i dag till hands en produktionens fördelningsapparat, som eliminerar yrkesskickligheten till minsta möjliga, och som gör arbetarna till obetydliga kuggar i ett för dem själva fullkomligt obegripligt maskineri.

Den moderne industriarbetaren kan ingenting. Han har förlorat förmågan att överblicka ens den yrkesgren eller det sysselsättningsområde, där han själv är anställd. Han är som sagt en kugge i ett gigantiskt maskineri. Detta inte endast sätter honom tillbaka som människa i arbetsgivarens ögon, det vänjer honom så smått av med vanan att tänka — framförallt att tänka självständigt — och ställer honom i en fruktansvärd beroendeställning till arbetsgivaren, samhället och den växande samling av "vi-kan-allt" experter, vilka i dag ersätta den forna yrkeskunnigheten.

Arbetarna — industriens arbetare i första hand — ha förvandlats från självständigt handlande yrkeskunniga arbetare till robotar, som på order från experter utföra en serie kroppsliga rörelser, rörelser som tidsstudieingenjörer funnit berika produktionsvolymen. Med dessa automatiska rörelser med lemmarna är i stort sett industriarbetarnas produktiva livsuppgift fylld. Det andra sköter ledningen, experterna, teknikerna, tidsstudiemännen, om. Från ledningens håll ser man till och med ogärna, att den automatiserade arbetaren tar sig orådet före att använda hjärnan till att för egen del berika produktionsprocessen. Det är inte arbetarens uppgift. Den tillkommer andra.

På detta sätt har arbetaren småningom kommit helt ifrån det centrala i livet: sitt eget arbete och dess värde i produktionens resultat. Från att tidigare ha varit ett komplicerat och intressant arbete, som fordrade vakenhet och intelligens, har arbetet blivit en sömngångaraktig vegetation. Och arbetaren värderas också därefter. Eller rättare värderas inte alls.

Denna arbetslivets rationalisering är det, som bär en stor skuld till det slöhetstillstånd, som i dag är rådande inte minst bland arbetar-massorna. Arbetarna ha förslöats av det själslösa livet i de moderna grottekvarnarna. De hänga så att säga i luften utan att kunna tvinga

fram en nyvärdering av sin produktionsinsats och utan att någonstans finna stöd i sin ansträngning att rätta till dessa avita och för den allmänna kulturutvecklingen så fruktansvärda missförhållanden.

Någon har sagt att produktionsprocessen dock inte utgör hela livet. Det finns fritid också och med en arbetstid på endast åtta timmar borde arbetaren ha alla förutsättningar att kunna odla olika intressen och berika sitt eget liv. Detta låter nog så vackert teoretiskt, men i verkligheten är det nog så, att arbetarens ställning som arbetare blir utslagsgivande för hans ställning också som fritidsvarelse. För det första förhåller det sig naturligtvis på det viset, att ett automatiserat och själlöst produktivt arbete nöter på förmågan till egenreflexion. Är man i sitt arbete van att utföra mekaniska handgrepp utan att förstå produktionsprocessens helhet, så inverkar detta givetvis på förmågan att självständigt uppträda också utanför arbetsplatsen. För det andra sitter den låga värderingen i också, när arbetaren lämnar fabriksområdet och ger sig ut i "fritiden". Det föraktfulla tonfallet i uttrycket "bara en vanlig arbetare" bevisar detta bättre än långa uttorkningar.

Så har då den produktiva utvecklingsprocessen skapat ett förhållande, ur vilket mycket, som i dag är vrångt och utvecklingsfientligt, sugit sin näring. Men, säger kanske någon, detta är väl i alla fall ingenting signifikativt för bara vår tid? I stället torde det väl förhålla sig på det sättet, att just denna beroendeställning skapade förutsättningarna för den socialistiska rörelsen världen över? Och detta är nog så riktigt, men de, som till äventyrs ur detta erkännande vilja försöka få fram ett bevis för, att slöheten av i dag inte är en produkt av de rådande produktionsförhållandena, ha tydligen glömt att räkna med en sak: arbetarrörelsens baklängesmarsch från socialismens idé om frigörelse och omläggning av äganderätten till produktionsmedlen.

Det är nämligen just här, som de tvenne av oss anförda orsakerna till slöheten och fatalismen speciellt bland arbetarna träda i effektiv växelverkan. Så länge socialismen och ar-

betarrörelsen verkligen trodde på sitt frigörelseprogram och strävade att nå detta mål, så länge fanns det inte heller plats för någon slöhet i socialisternas led. Det var först när arbetarna — genom ledarnas benägna bistånd och agitatoriska medverkan — förlorat tron på möjligheterna att realisera ett socialt tillstånd, där arbetet ärades och arbetarna ägde de samlade rikedomarna, det var först då, som slöheten och resignationen började träda fram.

Förr var det ett agitatoriskt slagord bland arbetarmassorna, att arbetaren är slagen till slant. Man lade på den tiden en socialistisk mening i detta uttryck och hyste underförstått den uppfattningen, att detta tillstånd skulle upphöra, när arbetarna erövrat bestämmandet i samhället och över produktionsprocessen. Nu hysa ledarna inom arbetarnas egen rörelse samma uppfattning, som kapitalismen tidigare varit ensam om. Nu äro arbetarna slagna till slant även av sin egen rörelse och dess toppfigurer. Det är här, den växelverkan satte in, som av en intresserad och frihetslängtande betarrörelse skapat en slö och nära nog indifferent massa, vilken i missriktad frihetslängtan flyr från verkligheten och i stället för att kämpa kollektivt anstränger sig att individuellt och på de mest befängda och groteska sätt lösa sina problem.

Det är därför, man i dag skäms över att vara "bara arbetare".

För att göra produktionslivet och arbetsfördelningen till ett intresse för arbetaren fordras i dag ingenting mer och ingenting mindre än arbetarnas övertagande av produktionen. Detta kommer att återge arbetarna inte endast kontrollen över deras egen verksamhet utan säkerligen också intresset för deras arbete. Men för att nå fram till den aktivitet, som ett produktionsövertagande med nödvändighet förutsätter, måste slöheten vändas i en våg av aktivitet och entusiasm. Därför måste betarrörelsen decentraliseras och tron på socialismen ånyo levandegöras. Endast som delägare eller delkontrollant i arbetet och produktionen kan industriarbetaren återfinna sitt förlorade människovärde. Endast genom ett produktionsövertagande kan han återfinna sitt sociala intresse och känna sig som en värderad människa bland lika och kamrater.

Det är ytterst viktigt, att vi frihetliga socialister ta upp agitationen om produktionsövertagande just ur den synpunkten. Här ha vi alla förutsättningar att nå kontakt med industriproletariatet. Vår uppgift är alltså i första hand att åter skapa optimismens och framtidstrons känsla hos arbetarna. Lära dem på nytt tro på sig själva och på friheten.

Det är mycket troligt, att massproduktionens problem i mycket ändock stå olösta, men produktionsövertagandet är dock själva grunden, själva början till ett system, där människorna bli fria arbetare.

Vad som i all korthet konstaterats i denna artikel är alltså, att lönearbetet som sådant är orsaken till slöheten av i dag och att därför detta lönearbete med nödvändighet måste ersättas med gemensamhetsäggande. När detta är gjort, är det kanske tid att ta upp sådana problem som, om det verkligen är nödvändigt att koncentrera produktionen på sådana gigantföretag som nu. Det kan kanske tänkas, att en decentralisering av produktionen är möjlig utan någon nämnvärd kapacitetsminskning. Att denna decentralisering är välkommen i och för sig och att den kommer att ge ökad trivsel, är satt över allt tvivel.

Sammanfattningsvis kunde man säga:

Industrialiseringen har förvandlat yrkesarbetarna till själlösa automater, som i allt äro beroende av ledare och som värderas som vanlig marknadsvara. Detta beroendetillstånd lade grunden till det socialistiska tänkandet med produktionens övertagande som huvudmål. Arbetarrörelsens centralistiska ledning avvek från socialismen och godkänner nu kapitalismen som ett nödvändigt attribut i alla samhällssystem. Som en följd av detta ha arbetarna förlorat tron på socialismen och friheten. Resultatet blev slöhet och fatalism. Ur denna slöhet har tidens onda, kriget, nazismen m. m. vuxit fram och hela kulturen är i tillbakagång. Räddningen ligger i, att arbetarna överta produktionen, men för att få fram den aktivitet, som erfordras, måste man återfinna tron på socialismen och friheten..

Detta är all verklig betarrörelses fundamentalaste efterkrigs mål.

Syndikalismen och spanska inbördeskriget

Av John Andersson

II.

Beträffande frågan om samarbete med andra grupper har CNT dock städse gått in för ett samarbete på den ekonomiska kampens område. Planerna ha närmast gått ut på att få till stånd en revolutionär arbetarallians och att som parter i denna allians skulle ingå den syndikalistiska CNT och den reformistiska UGT. I den lilla å Federativs förlag utkomna broschyren "Spansk anarkosyndikalism", vilken utkom år 1937, omtalas, att CNT på ett hemligt sammanträde under februari månad 1934 beslöt att rikta en inbjudan till UGT att gemensamt skapa en enhetsfront för bekämpandet av fascismen. I broschyren nämnes, att "den antagna resolutionen uppfordrade UGT att officiellt yttra sig beträffande frågan om ett samgående av de båda stora spanska arbetarorganisationerna. Samtidigt förklarade sig CNT icke kunna diskutera något gemensamt arbete med politiska partier, då dessa eftersträva, icke någon arbetarsocialism underifrån, utan en politisk diktatur över arbetarna."

Något svar erhöles ej från UGT, men under de blodiga striderna i *Asturien*, under oktober månad samma år, kämpade CNT:s och UGT:s medlemmar gemensamt.

I en rapport, som förelåg på IAA:s extra kongress i Paris år 1937, omnämndes, att de katalanska syndikalisterna på en konferens i Barcelona under januari månad 1936 diskuterat spørgsmålet om samarbete med UGT, varvid i frågan följande uttalande gjordes:

"Den katalanska organisationen accepterar med överväldigande majoritet i princip projektet till en pakt med UGT, en uteslutande revolutionär pakt. Den fundamentala basisen för denna pakt är följande:

1) UGT erkänner att endast genom revolutionär aktion är det möjligt för arbetarna att befria sig. Som självklart måste antagandet av denna pakt betyda, att UGT avbryter allt politiskt och parlamentariskt samarbete med den borgerliga regimen.

2) För att den sociala revolutionen skall bli effektiv måste den nuvarande sociala regimen komplett förstöras.

3) Den nya regimen för samlevnaden, född i och med revolutionens triumf, regleras av arbetarnas vilja, uttryckt i deras offentliga sammankomster, där den absoluta friheten till meningsyttring existerar för alla parter.

4) För den nya regimens försvar måste alla styrkor enas och de olika tendenserna ha att avstå från privata intressen."

Även detta uttalande återspeglar den fasta tendens, som CNT gör sig till tolk för, att inte beblanda sig med de politiska partierna, att inte sätta någon lit och tro till staten och det parlamentariska arbetet, utan endast till arbetarklassens revolutionära kamp, utanför parlamentet och på det ekonomiska kampfältet.

CNT:s kongress i Zaragoza under maj månad 1936 uppdrog bestämda riktlinjer för en revolutionär arbetarallians. UGT uppmanades på nytt att ansluta sig till en sådan. När den 19 juli 1936 det spanska inbördeskriget och revolutionen utbröt, påskyndades allians tanken. Arbetarna på arbetsplatserna, medlemmar av CNT och UGT, genomförde mångestädes spontant alliansen, och sedermera ingicks mellan CNT och UGT en formlig pakt. Pakten innehöll inget annat än gemensamt försvar och vidare utvecklande av de revolutionära framsteg, som gjorts på det ekonomiska och industriella området samt obrottslig sammanhållning i kampen mot fascismen.

CNT:s inträde i den spanska centralregeringen under inbördeskriget samt i den katalanska regeringen, förvånade på sin tid många syndikalister samt medförde hetsiga debatter inom den syndikalistiska världsrörelsen. CNT:s ställningstagande vid det tillfället betecknades som ett klart avsteg från den syndikalistiska uppfattningen om staten och de politiska institutionerna.

Utan tvivel var det ett stort avsteg från syndikalismens linje och möjligt är, att detta avsteg var förhastat, men de spanska syndikalisterna förklarade bestämt, att detta steg inte fick tolkas som ett frångående av den anarkosyndikalistiska rörelsens antistatliga karaktär. Det framhölls, att de antistatliga idéerna fortfarande voro grundmurade inom CNT och att den ställning som intogs i regeringsfrågan utslutande dikterades av taktiska skäl.

CNT:s representant på SAC:s tionde kongress år 1938, kamrat Horacia Prieto, framhöll, enligt kongressens protokoll, på tal om CNT:s deltagande i regeringen, att

"vi äro inte statsanhängare, utan ha vi gått in för att så mycket som möjligt reducera statens och regeringens inflytande på andra områden."

Prieto framhöll vidare, att

"vårt samarbete med de andra organisationerna inom staten har ej kommit till stånd därför att vi ej trodde oss kunna uträtta någonting utanför staten, utan emedan vi ville och måste vinna kriget mot fascismen och för att giva folket den rätt som det erövrat genom sin direkta aktion den 19 juli 1936. Vi säga inte: all makt åt staten, utan vi säga: *all makt åt folket.*"

Det var särskilt hänsynen till det hårda kriget mot fascismen, som medförde, att CNT insatte fyra representanter i den spanska regeringen. Redan vid inbördeskrigets början blev det nämligen snart klart för alla, som på något sätt deltog däri, att det var nödvändigt med ett gemensamt krigsorgan. Ett sådant måste fortast komma till stånd för att få fram en större enhetlighet i de militära operationerna mot fascismen. Det gällde att sammansvetsa alla antifascistiska ansträngningar till ett enda helt. Det gällde att skapa ett centralt organ att stå i spetsen för den nödvändiga kampen. Det var från syndikalisternas synpunkt dock inte meningen att skapa ett organ, dit makten över de antifascistiska massorna skulle förläggas, utan det gällde ytterst ett organ för koncentrerad av massornas kraft. Således ingen maktkoncentration men en kraftkoncentration.

Trogen sin princip om nödvändigheten av en revolutionär arbetarallians, framförde CNT till UGT ett förslag, vilket gick ut på, att de

båda organisationerna gemensamt skulle tillätta en försvarskommitté för krigets förande. Därmed strävade CNT efter att skapa ett krigsorgan baserat på de fackligt-ekonomiska organisationerna. UGT avböjde dock detta förslag. Genom sin dåvarande ordförande, Largo Caballero, vilken samtidigt var chef för regeringen, var UGT redan förankrad i regeringen och ansåg, att regeringen var det organ, som skulle handhåva denna uppgift, vilken CNT ansåg att den föreslagna gemensamma kommittén skulle ha. Denna framstöt av CNT, att lägga krigsavgörandet hos arbetarnas ekonomiska organisationer, misslyckades således. Men nödvändigheten av ett gemensamt uppträdande stod kvar.

Längre fram föreslog CNT bildandet av ett antifascistiskt försvarsråd, i vilket skulle ingå representanter från samtliga i Spanien kämpande antifascistiska organisationer. Den CNT-konferens i Madrid, som framförde detta förslag, säger bland annat därom i ett uttalande:

"Partipolitiken har lidit ett absolut fiasko. Landets ledande organismer måste därför byggas upp efter en helt ny struktur. Den förutvarande politiken har ingen kontakt med verkligheten och utsätter därför segern för faror. Kampen mot fascismen måste fördubblas, ty fienden hotar Madrid. Endast väljandet av ett råd med representanter för alla antifascistiska riktningar kan verka stärkande. Ansvaret för seger eller nederlag ligger hos dem, som vi uppmana till samarbete."

Men endast CNT och FAI gingo på den linjen. De övriga organisationerna avböjde med den motiveringen, att ett sådant försvarsråd var onödigt. De hade ju staten och regeringen med uppgift att organisera kriget.

CNT blev då av de övriga grupperna erbjuden att ingå i regeringen, vilket emellertid CNT avböjde vid det tillfället. CNT beslöt dock att stödja regeringen på basis av följande förklaring, vilken genomförd innebar en viss kontroll från de fackliga organisationernas sida över regeringen och dess institutioner:

1) Fullständigt stöd åt den nya regeringen, så att denna måtte bli i stånd att genomföra sin viktigaste uppgift, d. v. s. kuva den fascistiska revolten;

2) Upprättande inom varje ministerium av en kommission omfattande representanter för CNT och UGT samt en regeringsdelegat;

3) Respekterande av de sociala framsteg och fördelar som arbetarna i Katalonien och de östra provinserna uppnått.

Regeringen och UGT godkände dessa villkor. Kommissionerna tillsattes, men syndikalisterna blevo dock lurade av politikerna. Detta särskilt vad det gällde vapenutrustningen. CNT:s och FAI:s milisformationer saboterades fortfarande i detta avseende, liksom förut. Vapnen gingo till, ur politikernas synpunkt, mera säkra formationer.

På grund av detta beklagliga förhållande igångsatte CNT en omfattande propaganda för sitt deltagande i krigets ledning. Bland annat framfördes dessa krav på en affisch, som CNT lät uppsätta runt om i den antifascistiska delen av Spanien. Å denna affisch framhölls:

"2 miljoner medlemmar!

50.000 man i eldlinjen!

Över 2.000 lokalorganisationer!

Katalonien, Levanten och Aragonien i CNT:s händer!

Denna makt fordrar sin del i kampens ledning!"

En så stor organisation som CNT, vars medlemmar överallt aktivt deltog i kampen och i det socialistiska uppbyggandet, ansåg sig inte i längden kunna stå utanför varje inflytande med avseende på en så viktig sak som krigföringen mot den hotande fascismen.

En ny situation inträffade dock, detta i samband med de antifascistiska truppernas nederlag väster om Madrid. Fascisterna trängde på, antifascisterna retirerade och fienden nalkades Madrid.

En av de förnämsta orsakerna till reträtten var tydligen den, att arbetarna inte hade förtroende för krigsledningen, för regeringen. Deras egen organisation, CNT, var ej med i den samman. Arbetarna bevitnade dagligen politikernas intriger och planer, vilka gingo ut på att sabotera syndikalisterna och deras revolutionära framgångar. På grund därav slogos de ej längre med samma entusiasm som förut och det var häri den stora faran låg. Därtill kom naturligtvis vapenbristen, som särskilt gjorde sig gällande för de syndikalistiska milisformationerna.

Det var under denna hotande situation, som CNT företog en fullständig förändring i sin ställning till frågan om regeringsdeltagandet.

Det var den tvingande nödvändigheten att omedelbart skaffa en apparat för krigets ledning, till vilken arbetarna hade förtroende. När inte de övriga organisationerna ville skapa ett sådant organ, vid sidan av regeringen, så ansåg sig CNT i denna överhängande farans stund tvingad att inträda i regeringen för att åt regeringen skapa det förtroende, som inte fanns ute bland de kämpande arbetarmassorna. Det var en taktisk åtgärd som kan synas vara stridande mot syndikalismens principer, men det fanns enligt de spanska kamraternas mening ingen annan utväg. Sammanhållningen måste räddas och motståndet mot fascismen måste stärkas.

I samband med att detta uppseendeväckande steg togs av CNT, utsände CNT:s nationalkommitté en förklaring vari sågdes:

"Efter det att representater för vår organisation inträtt i republikens regering, vilja vi klarlägga motiven till vårt förhållande i detta fall. Vi voro från kampens allra första början absolut övertygade om, att framgången var avhängig av, om proletariatet kunde förverkliga kampenheten. Därför har det varit och är alljämt vår organisations ledmotiv att koordinera organisationens stora stridsreserver med landets övriga antifascistiska krafter. Kampens förlängning och den revolutionära utvecklingen nödvändiggjorde redan för månader sedan ett CNT:s deltagande i den politiska och administrativa ledningen för landet, för att garantera fascismens nedslående och säkra det ekonomiska uppbyggandet av landet bakom fronten. I denna anda föreslog vi samtliga organisationer och partier bildandet av ett organ, vilket skulle samla och omfatta alla krafter: ett hela landet omfattande försvarsråd. I detta råd skulle anarkister, marxister och republikaner vara lika representerade. Ånskönt vår fordran vann anklang i breda antifascistiska kretsar, tillstyrkte inte de huvudsakligast politiska partierna, varigenom de förhindrade en lösning, vilken å andra sidan söktes gemensamt av dem och oss. Dessa kretsars oförståelse, vår fasta övertygelse om en enhets nödvändighet, föranledde oss att ge efter och förklara oss beredda att gå in i republikens regering. Ånskönt vi som varande den mäktigaste och största antifascistiska kraften i landet, även kunnat handla annorlunda. Vi ha tills vidare nöjt oss med fyra poster i regeringen. Huvudorsaken till vårt avgörande är läget vid fronterna. Framförallt då den svåra situationen i landets centrum. Fienden står framför Madrids portar. I dessa ögonblick av största historisk ansvarighet äro vi övertygade om, att vårt deltagande i ledningen skall

ge folket nytt hopp. Vi äro säkra på, att denna vändning är den bästa garantin för en än effektivare kamp mot fascismen. Under dessa omständigheter ha vi inte skytt detta offer för arbetarklassens sak, för vilken vi kämpa. Vi uppfordra våra medlemmar och syndikat över hela landet att mobilisera alla krafter till Madrids försvar och försörjning och för en seger vid alla fronter i Spanien. Må CNT:s inträde i regeringen inleda en ny etapp på vägen till seger över fascismen!"

Av ovanstående förklaring framgår klart CNT:s motiv för dess deltagande i regeringen. Därmed hade dock ej CNT erkänt staten som samhälls- och produktionsorgan utan endast som ett tillfälligt nödtvunget centralt krigsorgan.

Madrid räddades. Om detta var en följd av CNT:s deltagande i regeringen och därmed större förtroende bland massorna för krigsapparaten, är svårt att uttala sig om. Vi endast konstatera faktum.

Nå, CNT:s representanter stannade inte så länge i regeringen. När CNT för en andra gång lät sig representera i regeringen, förelåg synbarligen samma situation som vid det första tillfället. Det var, när fronten i Aragonien bröt samman under mars månad 1938.

Vilken ställning till staten och parlamentarismen intager CNT och dess medlemmar just nu? Som svar måste meddelas, att det är svårt att i detta ögonblick ge ett bindande svar på denna fråga. I Spanien arbetar CNT åter illegalt. Den har flyttat sin verksamhet under jorden och massor av medlemmar befinna sig i landsflykt. Under dessa förhållanden är det svårt för CNT att avge en för hela organisationen bindande förklaring. Men allt talar dock för att CNT fasthåller vid de gamla principerna.

I en deklaration som i år kommit IAA:s sekretariat tillhanda från Spanien, säges bland annat följande om den spanska syndikalismens närmaste uppgift:

"Den revolutionära syndikalismen måste delta i det sociala kriget, ensam och i samverkan med andra. Utan att inställa sin egen verksamhet — vilken alltid skall fortgå — måste den sluta överenskomelser och utarbeta grundvalar för aktioner tillsammans med andra riktningar. Den måste välvilligt acceptera samarbete med alla de anständiga antifascistiska krafter, som ha samma omedelbara mål, för att där-

med uppnå vad som vi skulle vilja kalla för brådskande mål. Samtidigt måste syndikalismen medvetet bevara sitt oberoende för att därmed i fortsättningen behålla full aktionsfrihet, vilket är mycket viktigt. Syndikalismens revolutionära verksamhet kan naturligtvis inte inskränka sig till fascismens störtande. Efter dess fall uppstå nya problem för syndikalismen att lösa, för att kunna fullfölja sina uppgifter på den sociala omdaningens område.

Den revolutionära syndikalismen får inte, om en mer eller mindre vänsterbetonad provisorisk regering efterträder Franco och övertager funktionen att teoretiskt återställa folkfriheterna, öppet bekämpa denna. Men även om syndikalismen uttrycker sitt erkännande och sin solidaritet med dessa strävanden får den inte principiellt sanktionera denna regering och kommande regeringars existens. Den revolutionära syndikalismen skall alltså inte erkänna regeringen som sådan och inte delta i den samma, utan måste alltid hänvisa till regeringsarbetets reaktionära och skadliga konsekvenser. Den revolutionära syndikalismen måste således avböja att bli en regerings blinda instrument. Den revolutionära syndikalismen får icke begå självmord, ty därmed skulle den mörda de arbetande klassernas enda verkliga förhoppning på befrielse. Hittills ha nämligen arbetarna ständigt blivit bedragna av politikerna och framför allt av de auktoritära socialisterna."

De landsflyktiga spanska kamraterna i Nord-Afrika hade i vintras en konferens i Oran, å vilken inte mindre än 14 lokala grupper voro representerade.

Beträffande den spanska rörelsens principer och taktik gjorde konferensen följande uttalande:

"Vi ratificera av hela vårt hjärta, entusiastiskt och fullständigt de anarkosyndikalistiska principerna, vilka måste inspirera verksamheten för alla dem, som ärligt och trogna sina idéer delta aktivt i den frihetliga rörelsen. Konferensen ansluter sig till de beslut, som fattades på CNT:s kongresser i Madrid 1931 och i Zaragoza 1936, vilka beslut måste betraktas som riktlinjer för vår verksamhet, så länge de inte på grund av nya omständigheter måste revideras. Konferensen anser, att denna förklaring har sin stora betydelse, särskilt därför att våra principers bärkraftighet återigen bekräftats genom erfarenheterna och att situationen kräver denna ratifikation av vår rörelsens alla grenar, CNT, FAI och den frihetliga ungdomsrörelsen."

För en tid sedan höllo de spanska kamraterna i London ett möte för att diskutera frågan om, vilken ställning den spanska syndikalistiska rörelsen skall intaga, när Franco störtats. Från

Den grekiska tragedin

Av Sverre Bjurman

Att de härskande klasserna denna gång äro inriktade på att med alla till buds stående medel förhindra, att sociala revolutioner skola framföras ur krigets kaos, blir för var dag allt mera uppenbart. I en föregående artikel berörde vi de förhoppningar till sociala omvälvningar, som revolutionära socialister av olika riktningar hyste. Liksom efter förra världskriget hoppades man, att proletära resningar för kapitalismens likvidering skulle komma till stånd. Vi berörde också de motåtgärder, som de kapitalistiska segermakterna vore beredda att tillgripa och faktiskt ha tillgripit för att

förhindra något sådant. Framförallt händelserna i Grekland visa oss detta.

De folkliga partisanstyrkor i Grekland, som under kriget beväpnats för kampen mot de italienska och tyska inkräktarna och sammanlutats militärt i ELAS-organisationen, betraktades som en fara för den borgerliga ordningen, och man tog därför sikte på att avväpna dessa styrkor, för att de icke skulle kunna ingripa omdanande i den sociala ordningen. Efter ett besök av Eden och Churchill i Aten vid jultiden kom det till stånd ett slags regentskap med ärkebiskop Damaskinos i spetsen och med detta en regering med general Plastiras som chef. Denne förklarade, att om icke ELAS nedlade vapnen, skulle den bli likviderad med vapenmakt. För detta ändamål stodo också brittiska styrkor till disposition.

Churchill förklarade, att ELAS eftersträfvade upprättandet av en diktatur. Den brittiske överbefälhavaren förklarade därför ELAS krig och under december rasade en tvekamp, varvid briterne förlorade ett sju gånger större antal soldater, än de förlorat under striderna med tyskarna hela 1943, enligt Bowles uppgifter i engelska underhuset. Churchill stämplade den grekiska folkhären som anarkister och trostkister, vilken beteckning enligt

det uttalande, som gjordes å detta sammanträde, kan följande fragment återgivas:

"Ideologisk enhet och konstruktiv anda måste vara CNT:s grundval i framtiden och organisationen måste visa sig värdig sitt förflutna. Våra principer äro levande och våra medlemmar besluta att fortsätta sin kamp. Vi önska inte hoppa från den ena "positionen" till den andra, så som politikerna brukar göra. Vi sträva i framtiden lika litet som förut efter parlamentsmandat eller poster som borgmästare och landshövdingar o. s. v. Vi ha större mål. Den politiska äregirigheten är oss främmande. Om vi sträva efter enhet oss emellan, så skall detta inte betyda, att vi vilja uniformitet, som är den sanna enhetens motsats. Det spanska kriget och revolutionen har givit oss värdefulla lärdomar och visat oss nya problem och perspektiv. Naturligtvis kan allt detta bedömas på många olika sätt och det är till viss grad ett tecken på rörelsens vitalitet, att dess lärdomar inte värderas lika av alla. Det finnes i dag många intressanta uppfattningar bland kamraterna, men vad som en dag måste vara utslagsgivande är

organisationens ställningstagande. Det skall vara nödvändigt att studera många nya förslag för vår framtida verksamhet, *men man måste samtidigt hålla de gamla besluten i minnet.*"

Med hänsyn till den hastiga utveckling av världsläget, som nu gör sig gällande, torde det vara att förutse, att Franco och hans diktatur snart krossas. CNT kommer då att på nytt samla sina miljonmassor för frigörelsekampen och jag är övertygad om, att denna kamp åter kommer att förläggas på syndikalismens traditionella kampfält, på det ekonomiska och sociala området. De spanska arbetarna komma då utan tvivel att återupptaga det arbete, som avbröts av Francos seger år 1939, att *underifrån* och på basis av syndikaten och fria kommuner bygga upp ett frihetligt socialistiskt samhälls- och produktionssystem. Ej medelst statens hjälp utan genom folkets egen självständiga och fria verksamhet.

Churchill hade den fördelen, att trotskisterna voro lika hatade av ryssarna (de härskande) som av den övriga världens borgare. Utvecklingen har sedan dess lett till ett uppgivande av den väpnade striden från ELAS sida. Den grekiska oroshärden synes således vara likviderad och de brittiska styrkor, som kvarstannat i landet, komma att garantera "ordningens" upprätthållande.

Mycket föreföll dunkelt och oklart, när vi i förra numret av Syndikalismen dryftade detta tema. Sedan dess har åtskilligt klarnat kring händelserna och det brittiska ingripandet framstår klart som en reaktionens gärning mot ett för större frihet kämpande folk. Isynnerhet har en av de svenska Rödakorsdelegaterna lämnat en framställning om händelserna i D. N. efter att själv ha varit med om att uppleva dem i Grekland, dit han haft sin verksamhet förlagd. Det har sitt obestridda historiska intresse att med hjälp av nu tillgängliga vittnesbörd rekonstruera händelserna. Det ger större möjligheter att fälla ett objektivt omdöme.

När världskriget bröt ut, tillhörde Grekland diktaturstaterna. Kung Georg i Grekland hade ungefär samma ställning som Viktor Emanuel i Italien. Hans Mussolini var general Metaxas. Italien förklarade Grekland krig den 28 okt. 1940, men italienarna hade knappast några framgångar, varför Tyskland 1941 beslöt sig för att ordna upp affärerna. Grekland ockuperades, men de av grekerna besegrade och innerligt hatade italienarna insattes som ockupationsmakt.

Det växte då fram, vad man kallade "nationella befrielsefronten" (EAM), som aldrig var ett politiskt parti utan sammanslöt medlemmar av många partier och organisationer: demokrater, socialister och andra arbetarriktningar. På dess program stod landets befrielse från inkräktarna jämte en del inrepolitiska krav, som icke voro samhällsrevolutionära, exempelvis *förhindrandet av återupprättandet av en ny militärdiktatur*, utbyggandet av kooperativa företag och kommunikationer, förbättring av undervisningsväsendet, höjandet av hälsotillståndet, inrättandet av sjukhus och polikliniker, lika medborgarrätt för män och kvinnor, kommunal självstyrelse och folklig rättsskip-

ning. Det kunde betecknas som ett demokratiskt välfärdsprogram och ingenting mer.

EAM:s verksamhet inriktades till en början på obstruktion mot inkräktarna. Den organiserade strejker och opinionsyttringar. Med hjälp av sådana medel avvärjdes tyskarnas försök att använda bulgariska ockupations-trupper och att mobilisera greker för tysk krigstjänst. Den organiserade vidare hjälpverksamhet för ockupationens offer, inrättade folkdomstolar i byarna med egna överrätter. Senare började EAM organisera ett militärt motstånd genom att upprätta "grekiska folkliga befrielsehären" (ELAS). ELAS var således EAM:s beväpnade armé. I oktober 1944 uppgavs den uppgå till 100.000 man. Kampen mot inkräktarna upptogs småningom med militära medel genom ELAS.

Det fanns också en annan patriotisk organisation benämnd "den fria demokratiska grekiska hären" (EDES). Som synlig ledare för denna framträdde general Zervas. EDES är väsentligen en officersorganisation, medan ledningen för EAM rekryterades bland civilisterna, läkare, advokater, lärare etc. Det var därför ganska självfallet, att EAM betraktade EDES med misstro, fruktande att denna officersorganisation skulle kunna bli ett redskap för en ny militärdiktatur. EDES har också tidvis samarbetat med tyskarna och därför av EAM betraktats som quislingar. I Sparta företogs tyskarna vid ett tillfälle en repressalieaktion mot ELAS. En lång rad kända personer fängslades och mer än 100 av dem avrättades omedelbart. Offren utpekades nattetid i sina hem av maskerade greker tillhörande EDES. Sedan den gången avbröt ELAS alla förbindelser med EDES och motsättningarna skärptes till det yttersta. EDES spelade också angivare, när tyskarna nedsköto hela den manliga befolkningen mellan 15 och 60 år i byn Kalavrita. Över 1.000 personer mördades vid detta tillfälle.

Under ockupationen fanns det tvenne grekiska regeringar: en exilregering med säte i Kairo, som sedermera överflyttades till Neapel, samt regeringen Rallis i Aten, vilken senare fungerade som ockupationsmakternas marionettregering. Från slutet av 1943 organise-

rade denna s. k. *säkerhetsbataljoner*, vilka utrustades och underhölls av tyskarna och närmast underställdes tyska SS. De användes naturligtvis av ockupationsmakterna emot det grekiska folket. De bidrogo till att skärpa inbördeskriget och göra ELAS allt aggressivare i sina strider. ELAS förde krig mot säkerhetsbataljonerna och mot quislingar såväl som mot inkräktarna. Den började bruka egna domstolar och företa avrättningar. Efter tyskarnas avtågande 1944 utbröt kriget mot säkerhetsbataljonerna för fullt. Efterhand som tyskarna evakuerade grekiskt område besattes detta av ELAS. Och under dessa strider förkunnade den brittiska Medelhavssändaren dagligen, att ELAS styrkor voro att betrakta som regelrätta allierade styrkor.

Säkerhetsbataljonerna höllo Tripolis under tre veckors belägring, under vilken tid en verklig terrorregim övades mot alla, som kunde misstänkas tillhöra eller sympatisera med ELAS. Småningom avvärjades säkerhetsbataljonerna, ibland under medverkan av britterna.

I Kairo fanns också en grekisk armé vilken deltagit i striderna vid El Alamein. Också en del av den grekiska krigsflottan befann sig i egyptisk hamn. Manskaper bestod till stor del av EAM-ister och det kom till en revolt på våren 1944, vars upphov ännu är höljt i dunkel. Det uppges, att inte mindre än 14,600 man sattes i brittiskt koncentrationsläger i Nord-Afrika. På detta sätt blev den grekiska armén utrensad från EAM-ister för att bli fullt pålitlig. Denna revolt ledde till, att den gamla exilregeringen föll och en ny exilregering bildades i april 1944 under socialdemokraten Papandreou. Slutligen kom det till en uppgörelse med EAM, med resultat att en ny regering bildades, vari EAM hade 6 representanter. Den 12 oktober utrymde tyskarna Aten och följande dag intog ELAS under folkets jubel. Ministären Papandreou anlände den 18 oktober.

Papandreou hade emellertid lovat kung Georg, att regeringen skulle företräda konungen under hans frånvaro. Det gick nu upp för EAM, att Papandreou gick konungens ärenden och att denne i strid mot tidigare överenskommelser sökte återta regeringsmakten.

Förut hade han utfäst sig för att icke återta tronen, förrän en grekisk folkomröstning uttalat sig för en sådan åtgärd. EAM ville inte ha tillbaka en kung, som hjälpt till att införa en militärdiktatur. Frågan om republik eller kungadöme, aktualiserades nu.

Regeringen Papandreou hade den 18 oktober utfäst sig att verka för gripandet och bestraffandet efter laga dom av alla förrädare och medarbetare till tyskarna; utrensning av allt slags fascism ur regeringsmaskineriet; fri folkomröstning om styrelsesättet och nyval till riksdagen. Men dessutom skulle alla frivilligkårer avrustas. Regeringen dröjde emellertid med arrestering av folkförrädarna, med folkomröstning och nyval, men den lade i dagen betydligt större energi beträffande avvapningen av de frivilliga förbanden, också av ELAS. De sex medlemmarna av EAM utträdde ur regeringen. Man fruktade återupprättandet av det gamla kungaväldet med dess militärdiktatur.

Till den 3 december hade EAM planerat en folkdemonstration i Aten med deltagare från alla håll i Grekland. Regeringens tillstånd hade inhämtats. Detta återtogs emellertid kl. 23 den 2 dec. EAM sökte trots detta genomföra demonstrationen, med det resultat att polisen dödade 23 demonstranter och sårade ett stort antal. Då det blev klart, att den socialdemokratiska ministerchefen och hans återstående ministrar icke kunde hålla sig kvar inför folkstormen, beslutade Churchill stödja honom med brittisk vapenmakt. Den brittiske överbefälhavaren, general Scobie, fick order att "återupprätta ordningen". Det blev ny blodsutgjutelse. Det grekiska folket målade på väggarna: "Vi vill inte ha en ny ockupation!" — "Hr Scobie, vi är ett fritt folk, ingen koloni!" Scobie betraktades som representant för en ny fascism.

Trots brittisk blodsutgjutelse kunde emellertid Papandreou icke stanna kvar. Han hade komprometterat sig som konungens redskap, genom ingripandet mot ELAS och genom tillkallandet av brittiska vapen. Papandreou måste gå. Ärkebiskop Damaskinos insattes som regent och han fick till stånd en ny regering med general Plastiras i spetsen. Vem är nu denne Plastiras? Han har varit den egentlige

Skall staten bestämma lönerna?

Kommunisterna, som på visst sätt lyckades ta hand om metallarbetarekonflikten, synas icke få lätt för att skära några lagrar. Huruvida de komma att göra några politiska partivinstor på denna strid — och det är ju för dem det väsentliga — är nog tvivelaktigt. För att om möjligt förbättra sina aktier framlade de den 12 mars en motion i riksdagen om statens ingripande emot arbetsköparna för att medelst förfogandelagen tvinga dem att sätta i gång produktionen under tillämpning av de av arbetarna krävda lönesatserna.

Detta initiativ är värt all uppmärksamhet på grund av de ödesdiga konsekvenser, det måste ha lett till, om det accepterats. Staten skulle enligt förslaget uppträda som lönediktator. De rent formella förutsättningarna för genomdrivandet av detta krav förelågo i det avseendet, att arbetarnas representation har majoritet i såväl första som andra kammaren.

Men denna arbetarmajoritet består så gott som uteslutande av socialdemokrater. Hur skulle socialdemokraterna ställa sig till ett förslag om införande av statlig lönediktatur? Det fick man ganska snart besked om, i det att kammarens socialdemokratiska talman, hr Sävström, genast fann en formell förevändning för att vägra remiss av den kommunistiska motionen. Man ville inte ha staten inblandad i denna affär och därför avvisades motionen.

Den kommunistiske motionären valde då utvägen att få fram saken interpellationsvägen och frågade: "Ämnar regeringen vidtaga åtgärder för att i enlighet med förfogandelagen framtvinga ett igångsättande av produktionen i till Sverges Verkstadsförening anslutna företag med tillämpning av de av arbetarna begärda lönerna och arbetsvillkoren?" Svaret blir självfallet negativt.

Man skulle kunna inkassera denna negativa inställning som belägg för den politiska församlingens relativa vanmakt på arbetslivets område, men saken är mera komplicerad än så. Arbetsmarknadens båda parter, såväl arbetarnas LO som arbetsköparnas sammanslutning ha principiellt intagit den ståndpunkten, att själva genom förhandlingar och eventuellt genom öppna kraftmätningar söka avgöra sina tvister utan statens inblandning. Denna principiella inställning kan man ur olika synpunkter beteckna som sympatisk. Huruvida denna principiella inställning kommer att upprätthållas också för framtiden, är måhända tvivelaktigt,

ledaren för EDES, har samarbetat med tyskarna, har fungerat som angivare mot EAM-ister och ELAS-militanter. Han är visserligen republikan, men han är närmast en människa, som kan komma att förverkliga den militärdiktatur, som berövade det grekiska folket dess frihet under många år före kriget. Stort oriktigt torde det knappast vara att betrakta honom som fascist.

Det grekiska befrielsekriget ledde således till delvis ockupering av landet av brittiska styrkor, vilka med väpnad makt ingrepp mot de folkliga styrkor, vilka under alla ockupationsår bekämpade inkräktarna. ELAS har tvingats kapitulera och i värsta fall med hjälp av de

brittiska ockupationsstyrkorna kommer den grekiska borgarklassen att fortfarande sitta vid makten. Det förefaller, som om det brittiska ingripandet mot det grekiska folket för-
anledes av fruktan för en social revolution, som praktiskt taget dock inte hotade. Det är inte omöjligt, att detta ingripande kan hjälpa den grekiska militären till nytt herravälde och ny diktatur.

Så snart ringaste fara för revolutionära folkrörelser i krigets kölvatten sticker huvudet ovan vattenytan, komma de demokratiska segermakterna att blodigt krossa upprorsmännen. Det är den lärdom, man kan dra av den grekiska tragedien.

isynnerhet om det kommunistiska inflytandet kommer att växa politiskt och fackligt.

Om riksdagens arbetarmajoritet skulle ha accepterat den kommunistiska motionen, så skulle därmed arbetarrörelsen ha bringats i ett ökat beroendeförhållande till staten. Det skulle principiellt ha medfört, att arbetslönen blivit en politisk angelägenhet, som avgjordes av den kapitalistiska staten.

Om riksdagens arbetarmajoritet accepterat den kommunistiska motionen i princip, så hade det i alla fall icke skett oreserverat. Den hade nödvändigtvis tillsatt en utredningskommission för utvärderandet av den ifrågasatta industrins ekonomiska bärkraft och dess möjlighet att kunna betala lönerna. Innan denna utredning hunnit bli klar, hade metallarbetarna hunnit svälta ihjäl, och när utredningen slutligen var färdig, hade den resulterat i en kompromiss. Det hade icke blivit metallarbetarnas krav som, segrat. Den eventuella lönefixeringen hade antagligen utformats i en lag, som antagits.

Därmed hade metallarbetarna kommit i ett helt nytt förhållande. Den danska riksdagen har vid olika tillfällen "löst" arbetskonflikter på detta sätt. Men därmed följer, att arbetarna och deras organisationer tvingas underkasta sig lagens bestämmelser. Så länge denna lag är gällande, så länge ha arbetarnas organisationer praktiskt taget avhållits strejkrätten. Att strejka för bättre löner blir en straffbar överträdelse av lagens bestämmelser. *Förlusten av strejkrätten* skulle bli en av de välsignelser, som ett accepterande av den kommunistiska motionen hade medfört.

Men detta första löneregreringsbeslut av riksdagen hade blivit prejudicerande. Nästa gång var det kanske arbetsköparna, som anropade riksdagen om hjälp. Metallarbetarnas löner hade sannolikt icke genom riksdagsbeslutet bringats upp till de högre löneklasserna. Arbetsköparna kunde senare under återopandet av metallarbetarlönerna begära statens ingripande i "rättvisans" namn till nedpressandet av andra lönegrupper, och det är ingen säkerhet för, att de icke uppnått sitt syfte. Under alla förhållanden hade härigenom nya arbetarkategorier indragits i den statliga löneregle-

ringens procedur, nya lönelagar hade stiftats, nya grupper hade blivit berövade strejkrätten.

Hela denna utvecklingstendens, som därmed inletts, skulle ha lett till arbetarnas växande beroende under staten, arbetarnas växande ofrihet. Med statens växande bestämmelse över lönearbetaren ökades också statens makt och minskades arbetarens frihet. Nya bestämmelser hade kringssurit arbetarens personliga frihet. Förutom att strejken förvandlats till ett "brott", som kom att bestraffas och drabba såväl den enskilde arbetaren som hans organisation, skulle det snart komma att krävas speciellt tillstånd för den statslönerulerade arbetaren för att kunna flytta sig från en plats till en annan eller övergå från en sysselsättning till en annan, så som man haft det i det nazistiska Tyskland och det fascistiska Italien såväl som det bolsjevikiska Ryssland. Man hade öppnat en port till den statsreglerade industriella tråldomen.

Den kommunist, som framförde motionen, hr Hagberg, Luleå, har själv i en broschyr, som citerats av MT, uttalat, att "staten i det kapitalistiska samhället är förvaltaren av bourgeoisins gemensamma affärer". Och vidare: "Den moderna monopol-kapitalistiska statens frihet och makt tas från de arbetande folklagrens återstående friheter och eventuella politiska makt. Varje tillväxt i denna stats makt är en tillväxt i monopolkapitalets makt och den växer på den borgerliga demokratis bekostnad. I dess ginungagap försvinner den ena mänskliga rättigheten efter den andra — denna makt når sin fulla styrka först när de arbetande massorna fjätrats till händer och fötter."

Kommunisterna vilja således åt den kapitalistiska staten, förvaltaren av bourgeoisins gemensamma affärer, överlämna bestämmandet av arbetarnas löner. Denna stat, vars makt växer på bekostnad av arbetarnas frihet och i vars ginungagap den ena rättigheten efter den andra försvinner, vilja kommunisterna således utrusta med nya rättigheter (att bestämma lönerna), vilket är detsamma som att utvidga dess makt på bekostnad av arbetarnas frihet (t. ex. strejkrätten) och sålunda bidra till en utveckling fram till denna makts fulla styrka genom massornas fjättrande.

EN BOK FÖR ALLA!

Folke Fridell

Tack för mig- grottekvarn!

en tidsroman med socialistisk tendens

Förf. är känd av bl. a. Syndikalismens
läsare för sina alltid värdefulla artiklar

Tack för mig - grottekvarn!

är en arbetarpojkes liv skildrat på ett
sällsynt fängslande och gripande sätt

304 sidor

Pris 6: —, inb. 9: —

FEDERATIVS FÖRLAG - Stockholm 1